

pén

... či ga štén,
dosta zvén

France Slana

akademski slikar

Zgodba z naslovnice, str. 16

VESTNIKOV
MESEČNIK,
četrtek,
30. novembra
2006,
141. številka

Jutri je prvi dan zadnjega meseca v letu. Počasi bomo začeli delati spisek uspehov, vzponov in padcev, ki so nam zaznamovali leto. Temu seznamu bomo dodali še rubriko – darila. Drobcena pozornost in lepa beseda ob koncu decembra bosta pomenili več kot kilogram zlata! Zato ne skoparimo, bodimo širokogrudni, kot bo z vsebino 28. decembra širokogruden novi Pén.

Reformacija

Primož T. navdušen

Skoraj že
kič, pa ni

Slovensko je slovensko!

Šele zadnja leta prihaja bolj množično v zavest Slo-venk in Slovencev, da je protestantizem »kriv«, da imamo v podalpski deželi svoj jezik, svoje šolstvo, svoje knjige. Odkar je 31. oktober, dan reformacije, državni praznik, je to še toliko bolj razpoznavno. Sicer pa sta ljubiteljici slovenskih (ne samo slovaških!) knjig tudi prekmurski snahi, sicer sestriz iz Modre na Slovaškem – levo je Jana Kerčmar, evangeličanska duhovnica v Gornjih Petrovcih, desno pa Ružena Erniša, življenjska sopotnica škofa slovenske evangeličanske cerkve. Med njima je človek, ki se je potrudil za prvo slovensko knjigo, menda pa je bil nad Janinim in Ruženinim znanjem slovenščine navdušen.

Janov

Amerika je tu!

Spoznanja

Prekmurje, moje
Prekmurje

Posnetek je nastal v Črenšovcih, kjer sta pred novopostavljenim spomenikom izseljencev pozirali MARINKA GABOR (desno) in njena prijateljica AGICA SMODIŠ (levo), ki je dve leti preživela v daljni Kanadi, in sicer od lanskega decembra do letošnjega januarja. Potem se je vrnila v rodne Črenšovce. Marinka pa je verjetno nekoč že sanjala, da bi »skočila prek«, čeprav se je vedno dobro počutila med Črenšovci in Mursko Soboto. Dami sta potem, ko sta srečali izseljence in njihovo tarnanje nad tujino in leti, prišli do sklepa, da je Amerika pri nas in ne čez lužo.

Bec

Fotografija je spomin na prijetne počitniške dni SVITA in VITJE, sinova Vestnikove novinarko NANE R. RODEŽ. Fantka sta kmečko življenje okusila na posestvu BOJANA ZADRAVCA v Lipi, ki je pred časom vzgojil novo pasmo kunca z dolgo dlako ter jo poimenoval po fantih, ki sta pri njem »lužila«, vitovski svitec, ki je prvi priznani avtohtoni kunec v naši deželi.

P. S.: Ta fotografija, ki je po svoji sladkosti že skoraj kičasta, je bila za leto 2007 predlagana za velikonočno voščilnico. Pentute tutajo, da bosta fanta s kosmatincem pošteno obogatela.

Bec

Ge bi tudi takšoga möu!

Evo!

V Soboti »špricka« vino!

Odi pijt na
vinomet!

Vsa velika mesta imajo tržnice, aleje in vodomete. Nedavno se jim je pridružila tudi Murska Sobota – pri knjižnici so usposobili šest vodnih curkov, ki izmenično brizgajo. Do srede novembra je curljala voda, zdaj pa ni več tako. Mestne oblasti so se namreč po 11. novembru (martinovo) odločile, da bodo meščanom in drugim obiskovalcem privoščile nekaj užitka. Tako zdaj vsako soboto in nedeljo namesto vode brizga žlahtna kapljica, saj je v pomurskih vinskih kletih kar nekaj tako imenovanih tržnih presežkov vina, ljudje iz pokrajine ob Muri pa so (dokazano!) iskreni ljubitelji pijače, ki veselje vrača.

Jog & Jož

Senzacija!

3 LAN in Podjetje za informiranje kupujeta Philips

Saj je težko verjeti, pa je vendarle res – že od prihodnje pomladi bo delovala v sklopu Žute kuže oziroma Podjetja za informiranje znana nizozemska multinacionalka PHILIPS. Pogodbo o tem sta nedavno v AMSTERDAMU (odkoder je tudi fotografija) podpisala prva dama PIF IRMA BENKO (nižja) in prvi mož računalniškega podjetja 3 LAN DENIS ČEH (višji). Obe podjetji že zdaj namreč uspešno sodelujeta na trgu informacijsko-komunikacijskih tehnologij. Philipsova letna realizacija je 56,7 milijona evrov, zato si v obeh prekmurskih podjetjih obetajo velik zagon, ki bo nedvomno razvojni impulz za pomursko regijo v celoti.

jsan

Žogajmo se vsi Joži báči na vsaki tekmi

Lendavska Nafta je v fuzbalskem smislu že doživela zlate čase, in sicer so igrali v povojnih letih 1946/47 v takratni prvi jugoslovanski nogometni ligi. Eden stebrov Naftine obrambe je bil JOŽE GERENCNER, ki je še vedno reden gost na lendavskem stadionu. Igral je tudi v madžarskem Haladasu, kjer ni dovolil, da bi se razigral slavni Hidegkuti – ta je zabijal zadetke Angležem na Wembleyu, mimo Gerencnerja pa ni šlo ... Sicer pa je Naftina legenda dobrodošel kritik iger sedanje generacije, čeprav resnici na ljubo nima preveč pripomb, saj je šlo modro-belim v prvem delu letošnjega prvenstva kar dobro.

Frbo

Županska kombinatorika

Nobena skrivnost ni, da so med 27 pomurskimi župani taki, ki jim nogometna žoga ni preveč pri srcu, po drugi strani pa so med njimi tudi pravi nogometni zanesenjaki. Mednje lahko štejemo tudi lendavskega župana ANTONA BALAZKA in njegovega kolega z Gorického (G. Petrovci) FRANCA ŠLIHTHUBERJA. Slednji se sicer otepa preveč nadležnega »prijateljstva« nogometnega sodnika in šefa komisije proti korupciji Draga Kosa, pa vendar je uspel še enkrat že v prvem krogu prepričati volivce. Podobno velja za lendavskega »bossa«, ki mu je gradnja (in IZGRADNJA!) stadiona očitno prav tako koristila. Prsta navzgor torej – več kot upravičeno!

Frbo

Ni zmage brez žoge

Prestopi

Kuzma vijoličen

Komaj je dobro prišel s Štajerskega nazaj v domače kraje in odigral zelo dobro žogobrcarsko jesen pri Nafti, je vratar STANISLAV KUZMA že spet oblekel vijolični dres. Pentute so ga ujele pri sne-manju reklame za nove, pretežno vijoličaste žoge, s katerimi bodo spomladi igrali nekdanji slovenski prvaki (ki imajo podobne ambicije v vsakem prvenstvu).

Zakaj se je odločil za prestop, še ne pentutajo.

Frbo

Pridi nazaj
v Lendavo!

Župan med ljudstvom

Ples

Estera Rotdajč: Malo trdo se držite, gospod Štihec. Kaj ne marate čardaša?

Poglejte, kako lepo to gre: dva koraka v levo, dva v desno pa obrat in tako dalje. Mi z upokojskim prepričanjem ga še najraje plešemo.

Soboški župan: Sreč-neži, čardaš je še najmanj naporen. Moja stranka zahteva najmanj dva v desno, šele nato lahko kaj malega v levo, obrata pa niti slučajno ne dovolijo.

Estera: No ja, človek se mora navaditi na vse v življenju. Obrati pa tako in tako pridejo prej ali slej sami od sebe.

Anton: Človek bi se na to še nekako navadil, toda kaj, ko pa je tu še občinski svet, tam pa zahtevajo dva v levo, enega v desno pa še hiter obrat in nazaj pa dva v levo, pol v desno, da sploh ne vem, kakšen ples imajo v mislih.

Na spolzkem terenu
ali občinski rokenrol

Dami

Marga + Micka

Dajte nama
mér!

Pred časom so pentutarji izsledili dve neznani ženski – in sicer v LENDAVSKIH GORICAH. Svoje podatke sta skrbno skrivali, kot če bi delali za mafijo ali kako tajno službo. Zapišimo lahko, da gre za sumljivi osebi, ki bi lahko bili na seznamu Interpola. Vse, kar sta izdali, je bilo to, da sta še »dekli«, neporočeni, samaki. Če kdo o njiju ve kaj več, naj sporoči Pentutam, za zdaj smo uspešni izvedeti samo, da je sprednja MARGA, v črniem za njo pa MICKA.

Bec

Na predvečer dneva reformacije na osrednji prireditvi v Cankarjevem domu v Ljubljani se je minister za šolstvo Milan Zver spomnil strpnosti, sožitja, odprtosti, prizadevanja za vsesplošni gospodarski napredek in za družbo, ki se bo zavzemala za resnično blaginjo vseh, za enake možnosti in priložnosti pri izobraževanju, zaposlovanju in drugih področjih. Neverjetno, kako aktualno zvenijo te najpomembnejše vrednote reformacijskega gibanja izpred stoletij. Odkar je dan reformacije državnik praznik, se osrednje prireditve v Cankarjevem domu v Ljubljani udeležujejo tudi pripadniki evangeličanske cerkve iz Prekmurja. Najmanj dva avtobusa vsakokrat napolnijo skupaj s soboškimi člani Slovenskega protestantskega društva Primoža Trubarja. Tako je bilo tudi letos, čeprav moramo povedati, da drugi avtobus ni bil tako velik kot prvi.

Gasilski posnetek v Tepanju. Nato kavica ali kakšen osvežilni napitek. Odhod iz Murske Sobote je bil ob treh, proslava bo šele ob osmih. Normalno, da je okrepčilo potrebno.

Prekmurški luterani v Ljubljani

Šopek za Trubarja. Prihod v Ljubljano ob šestih zvečer, ko je tema v Ljubljani dajala občutek, da se mesto odpravlja spat. Še dve uri do proslave, ki jo izkoristimo za spomin na znamenitega Slovenca. Spomenik stoji na lepem kraju, nedaleč od ameriškega veleposlaništva. Mag. Geza Erniša se je mlinarjevega sina iz Rašice spomnil v nekaj stavkih, nato smo mu zapeli še himno Trdi grad je naš Boug zmožni. Kar lepo je bilo slišati staro prekmurščino v mirni ljubljanski ulici.

Proslava se začne. Ob škofu Evangeličanske cerkve v Sloveniji sedita Peran Bošković, prvi človek srbske pravoslavne cerkve v Sloveniji, in soproga Ruženka. Seveda so v prvi vrsti sedeli vsi, ki danes v kulturi in politiki kaj pomenijo – od Franceta Cukjatića, predsednika državnega zbora, do predsednika vlade Janeza Janše, ki je to priložnost celo izbral, da javnosti predstavi svojo novo precej mlajšo spremljevalko.

Sožitje. Namestnica vojaškega vikarja, vojaška kaplanka Vladka Mesarič, in njena starša ter katoliški kaplan.

Pogostitev v avli Cankarjevega doma po proslavi izkoristijo številni v Ljubljani živeči Prekmurci za srečanja in klepet. Petja, soproga pokojnega tajnika Bele Severja, državni sekretar Silvester Gabršček in duhovnica Ruženka Erniša.

Državni sekretar ministrstva za kmetijstvo mag. Gvido Mravljak, duhovnik mag. Leon Novak, J. Robert Post, direktor službe za stike z javnostmi na ameriški ambasadi, in madžarski veleposlanik dr. Jozsef Czukur.

Joseph Maria R.

Nataša Juhnov

V ospredju Branko Cipot in Simona Vučak.

Simona Vučak, vojaški kaplan Sašo Erniša in duhovnik Geza Filo.

Škof in politiki.

Nad nama modro kalifornijsko nebo, da bi ga celo ptice slastno pozobale, če bi se lahko povzpele tako visoko – vozila sva se v mojem starem mercedesu po Rodeo Drivu, najbogatejši ulici v Ameriki, Jirži je pripomnil, kako je dal za servis in popravilo svojega prav tako žlahtno starega mercedesa tisoč štiristo dolarjev na roko. Požrl sem slino, mene je moj servis stal samo sto petdeset dolarjev.

Mura Movie Cake

- To se najbrž plača glede na dohodek. Ti si bogataš ...
- Meni popravlja avtomobil Čeh, sicer bi plačal več.
- Moj mehanik je Hrvat, zato sem plačal manj.
- Tvoj avtomobil je leto dni mlajši.
Glasba v avtomobilu je bila čisti, klasični jazz.
- Do včeraj so trdili, da Hollywood onesnažuje sodobno kulturo, danes zjutraj so sporočili v televizijskih novicah, da onesnažuje tudi okolico.
- Potem morava ostati v zaprtih prostorih: iz avtomobila v garažo, iz garaže v lokal.
Tako sva tudi storila. Zrinila sva se v polmračni lokal, v katerega so po Jiržijevih besedah zahajali v glavnem filmski producenti, agenti, tajnice, igralci pred kariero. Lokal je bil prazen, ura poldne, zunaj 140.000 ton onesnaženega hollywoodskega ozona, in to zaradi posebnih efektov, eksplozij, generatorjev ... Naročila sva dva martinija z rdečo kandirano višnjo na vrhu leda. Nekaj časa sva modro molčala, natakarkar na drugi strani točilne mize naju je spoštljivo poslušal.

Molčal sem. Argumenti so bili veliki kot ledene gore. Ohladili so me.
- Ljudje tukaj v glavnem želijo jesti za predjed solato, sendviče na vse mogoče načine, pice različnih velikosti ... Poglej malo okrog sebe.
Ozrl sem se. Neverjetno, lokal se je v pol ure napolnil, vsi so nabadali solato in čakali hamburgerje. Midva sva ostala pri suhem martiniju. Natakarkar naju je še naprej poslušal, ne da bi razumel eno samo češko besedo. Ko je slednjič vprašal, ali sva morda Rusa, sva užaljeno plačala in odšla.
Zunaj je bil ozon še vedno vsiljivo nevaren. Na Rodeo Drivu sva zagledala varuha, zaščitnika, kako je stal pred velikim izložbenim oknom. Bil je oblečen kot policist, vendar ni bil: na prsni je imel dve znački, samokres, za pasom tri tulce z naboji. Lahko bi postrelil brigado, ne samo posamezne vlomilce.
- Mislim, da stoji tukaj brez veze. Tu je tako drago, da nihče ničesar ne kupuje, turisti si trgovine samo ogledujejo, vse se plača s karticami, gotovine v teh blagajnah ni.

- Veš, da že nekaj časa premišlujem, zakaj ne bi ti in jaz odprla tukaj kakšen evropski lokal. Ti sijajno kuhaš, moja žena Branka prav tako, tu je še Božica, v kuhinji je spretna celo njena štirinajstletna hčerka Barbara ... Samo pomisli, češki knedlički, krompirjeva juha, prekmurska gibanica ... Ni vrag, da ne bi uspeli.
Jirži je potegnil dolg požirek, me prezirljivo pogledal, redke dlake na češki bradi so se mu naježile.
- Imel sem lokal v New Yorku. S sijajnimi gosti, boemi, od Formana, Barišnjikova do Jacka Nickolsona ter z njihovimi številnimi ženskami. Kar smo zaslužili, smo zapili. Privarčeval sem toliko, da sem tukaj, v ulici Posser, kupil hišico in prav tako nameraval odpreti lokal v imenitni judovski četrti. Našel sem partnerja, dogovorila sva se, da bova odprla gostilno z morskimi specialitetami, z ostrigami. Našla sva sijajen prostor, ideja o restavraciji je navdušila še nekaj prijateljev, ki so dali vsak svoj delež, samo moj prijatelj Aaron je okleval. Ko je prišel dan, da položi tudi on svoj denar, je rekel: Ti dobro veš, da sem Jud in da Judje ne jedo morskih školjk. Ne bomo uspeli, kajti lokal je v znani judovski četrti. Pozelenel sem od besa. Pobrati smo svoje vložke, lokal ni bil nikoli odprt. Tukaj vsak petek odprejo sedemdeset novih lokalov, v ponedeljek jih petdeset zaprejo.

Zazrla sva se v čuvaja znane modne trgovine in komentirala njegovo bojno opremo. Policist, ki to ni bil, naju je vprašal, ali sva se morda izgubila, Los Angeles je prekleto velik. Jirži mu je odgovoril, da bi lahko videl, da nisva ne stari ruski babuški ne mlada Japonca, kajti ti skoraj edini kupujejo na Rodeo Drivu, ker so zelo bogati ali perejo mafijski denar.
- Podobni ste Švejk. Ko je ta slišal, da so ubili prestolonaslednika Ferdinanda, je rekel, da on pozna dva Ferdinanda ...
Policist, ki to ni bil, ni razumel šale. Bil je demokrat.
- Ali vi kdaj uporabite orožje, sem vprašal človeka na mrtvi straži. Vidim, da sta duhovito radovedna. Rekel vama bom. Vse na meni je reklama, kajti Amerika živi od reklame, moj problem pa je, da imam Parkinsonovo bolezen, če bi moral na koga streljati, nisem prepričan, da bi zadel, krogle bi letele na vse strani.
Oddahnila sva si. Jirži je v garaži spravil iz sebe: Mimikrija. Vse je lažni videz. Narobe svet.
Glasno je kihnil in hitro sva se odpeljala domov: ozon je bil povsod navzoč.
Nekaj dni kasneje sem bil na razstavi francoskega surrealista Reneja Magritteja, ki je stvari dejansko postavil na glavo – na razstavi sem stopal po modrem podu, ki je bil poslikan z belimi oblaki, in ko sem dvignil pogled, sem videl nad sabo Los Angeles freeways.
Jirži je imel prav: Američani si ne zaslužijo, da bi jedli prekmursko gibanico, ki bi jo morali imenovati Mura Movie Cake, gostje pa bi mislili, da je to kakšna živa kača, uvožena iz Japonske. Kajti če že Judje ne jedo ostrig, so pa mnogi drugi Američani zapriseženi vegetarijanci. Najlažje bi jim bilo prodajati ozon.

RAZMIŠLJAN
Monika Horvat
in Maja Šebjanič, 4. d.,
Gimnazija M. Sobota

Življenje je največja človeška vrednota. Začne se že v maternici in nadaljuje po rojstvu. Veliko zarodkov pa nima možnosti za življenje, saj mu je le-to odvzeto zelo zgodaj, saj se ženske dostikrat odločijo za splav namesto nosečnosti. Ampak vsak človek se ima pravico sam odločiti, ali bo imel otroka ali ne.

Ali in kdaj pa je prekinitev življenja sploh opravičljiva? Po najinem mnenju je splav opravičljiv, če je bila ženska posiljena in si nikakor ne želi tega otroka. Prav tako opravičujeva splav v primerih, ko je ogroženo življenje matere ali otroka oz. bi se le-ta rodil s hudimi napakami. Splav pa se nama nikakor ne zdi opravičljiv v primeru, ko se par vede neodgovorno in se ne zaščiti.

Pogledi mladega človeka na splav

kar pa posledično lahko privede do nezaželene nosečnosti. Po najinem mnenju je treba pred spolnim odnosom misliti na morebitne posledice nezaščitenosti in se je treba prej primerno zaščititi, kajti dandanes je kontracepcija dostopna vsem, povsod v trgovinah, drogerijah in lekarnah.

In sedaj, če poveževa temo splava z aktualnim dogajanjem v Sloveniji – ministrov osnutek zakona o prepovedi splava oz. o njegovem plačilu, da bi s tem povečali rodnost v Sloveniji. Najino mnenje je, da ta ukrep ne bo padel na plodna tla, saj na ta način država nikakor ne bo povečala naravnega prirastka v Sloveniji. Po najinem mnenju se bo povečalo število revnih otrok oz. socialnih problemov, saj bi si ženske, ki nočejo imeti otroka in imajo dovolj denarja, lahko privoščile in plačale splav, ženske, ki pa nimajo teh možnosti, pa ne bi imele izbire in bi morale imeti otroka. Pri tem pa se nama porodi vprašanje, kakšen bi bil odnos med nezaželenim otrokom in materjo. Mogoče mati tega otroka sploh ne bi nikoli sprejela in bi ga zavračala ter prepustila v skrb svojim staršem ali kaki socialni ustanovi ali krušnim staršem. To bi vsekakor negativno vplivalo na psihični razvoj otroka.

Po drugi strani pa kot mladi ženski že občutiva socialno in ekonomsko nepreskrbljenost mladih s strani države. In sicer: država določa zelo stroge kriterije pri dodelitvah štipendij in s tem marsikaterega mladega človeka prikrajša za kakovostno izobraževanje. Mladi se dandanes zelo dolgo šolajo, saj povsod zahtevajo visoke stopnje izobrazbe, po drugi strani pa ni prostih delovnih mest, saj jih v veliki večini zasedejo starejši z nižjo izobrazbo. Tako se mladi ne morejo odločiti oz. si ne morejo privoščiti otrok, saj nimajo zagotovljene socialne in ekonomske varnosti, ki jo je treba ponuditi otroku. Po najinem mnenju bi se mladi prej odločili za večje število otrok, če bi imeli zagotovljene službe in bi država mlade bolj finančno ali na kak drug način podpirala pri tem. Ni dovolj le to, da načrtujejo, kako bi zvišali rodnost (in to, mimogrede, na napačen način!), ampak da tudi naredijo nekaj konkretnega na tem področju.

Ob vseh teh konzervativnih srednjeveških ukrepih za povečanje rodnosti je lahko naju in prav tako vse druge ženske le strah, kdaj bodo na ministrstvu kot ukrep za večjo rodnost prepovedali kontracepcijo! In takrat bomo ženske spet kot v srednjem veku postale »stroj« za rojevanje? Bomo šli korak nazaj? Tako nam bodo odvzete pravice do odločanja o sebi in tako se bo ideal demokratične države razblinil. Lahko rečemo, da bomo ženske kot mačke, ki kotijo veliko mladičev, le-te pa lastniki podarjajo okrog z besedami: »Mi imamo mlade mucke, kdo jih bo imel?« Vse to skupaj pa bi privedlo do velikih socialnih sporov v državi.

Dejstvo je, da bo ženska, ki ne bo hotela imeti otroka na noben način in ne bo imela denarja za splav, lahko naredila še kaj hujšega in pri tem ogrozila svoje življenje, samo da ne bi rodila nezaželenega otroka (npr. posegla bo po tabletah ali po drugih metodah, da bi prišlo do naravne splavitve). Ob tem pa bi na svoj račun prišli ljudje, ki bi hoteli na hiter način priti do veliko denarja in ki bi se razglašali za zdravitelce in vrače ter na ta način »pomagali« ženski, da ne bi rodila nezaželenega otroka. V primeru, da nobeden od teh načinov ne bi uspel, pa bi lahko imelo vse skupaj negativne posledice na telesni in duševni razvoj zarodka in tak otrok bi se lahko rodil z okvaro, kar pa bi privedlo do povečanja števila prizadetih otrok.

Najino mnenje je, da naj se take reforme na tem področju ne delajo in da naj država raje poskrbi za dobre razmere mladih parov, da bi se lahko odločili za otroka, s čimer bi se povečala rodnost, hkrati pa poskrbi za ozaveščanje mladih o kontracepciji, da bi se zmanjšalo število splavov.

MADE IN USA

Branko
Šomen

Slab mesec je minil od takrat, ko se je svet spomnil petdesetletnice revolucija na Madžarskem. Upor Madžarov proti komunizmu in takratni sovjetski nadvladi je bil kmalu krvavo zaduščen. Čas se je odmaknil in redki so danes, ki so revolucijo doživeli »v živo«. Še redkejši so takšni med državljani Slovenije. Albert Ábrahám, upokojeni napovedovalec madžarskega programa Radia Murska Sobota, je v tistih usodnih dneh bival na Madžarskem.

Albert Ábrahám: Bil sem tam

Upor je izbruhnil 23. oktobra 1956. Po enajstih dneh so sovjetski tanki ob podpori novoustanovljene madžarske vlade pod vodstvom Jánosa Kádárja vstajo zatrli. 2500 Madžarov (78 odstotkov v Budimpešti) in 669 ruskih vojakov je izgubilo življenje, 200.000 ljudi je pobegnilo na zahod. Nekaj jih je našlo zatočišče tudi v Sloveniji.

Začetek revolucije, takrat so ji rekli protirevolucija, sem doživel v Kaposvarju. Tri dni po prvih nemirih v Budimpešti, 26. oktobra, se je zbrala na Kossuthovem trgu velika množica ljudi. Nekaj tisoč nas je bilo, ki smo krenili proti garnizonu. Bil sem v prvih vrstah, ko so nas pred kasarno ustavili tanki. Vpili smo, naj gredo Rusi domov, naj se nam madžarska vojska pridruži, naj vojaki snamejo zvezde s pokrival. Nismo vedeli, kaj bo, ko je proti nam krenil tank. Nekaj metrov pred nami se je ustavil, pokrov se je odprl, iz njega so prišli vojaki. Tudi iz drugih tankov so prihajali. Skap so trgali zvezde, mi smo jih teptali. Bilo je splošno veselje, navdušenje, objemali smo se, nato pa ponovno krenili proti trgu.

Ste vedeli, za kaj pravzaprav gre?

Seveda, saj smo poslušali radio London, Deutsche Walle, Svobodno Evropo. Američani so ves čas govorili, da bodo prišli na pomoč, vendar niso. Po radiu je govoril tudi kardinal Mindszenty, kateremu so ljudje še najbolj zaupali. Vsi so govorili, naj vzdržimo še nekaj dni, in bodo prišli. Seveda niso prišli, zato je bilo toliko žrtev.

Kateri prizori so ti ostali v spominu?

Dogajalo se je marsikaj. Tudi neljubi dogodki. Priča sem bil, ko so na tržnici petnajst, šestnajst let stari fantje s puškami na hrbtih staro ženico spraševali, po čem so jajca in mleko. Prijazno je povedala ceno, oni so pa brez besed mizo obrnili, mleko razlili, jajca pa poteptali, čeprav je bila na splošno lakota. Grdo, arogantno so se vedli, kontrole pa ni bilo nobene. To je bila napaka. Iz zaporov so izpustili kriminalce in zločince, žandarje iz prejšnjega režima, ki so revolucijo izkoristili za svoje cilje in vnašali zmedo.

Kako si prišel v Budimpešto?

Šestega novembra, torej dva dni po tistem, ko so Rusi že napadli Budimpešto, sva se z ženo odpravila tja, da bi dobila dokumente za izselitev v Jugoslavijo. Potovala sva z odprtim tovornim vlakom. Zelo mrzlo je bilo, pihalo je, zavetja pa nobenega. Imela sva srečo, da sva med vožnjo spoznala neko družino iz Budimpešte, pri kateri sva potem prebela dva dni. Takrat sta bila prijateljstvo in solidarnost na vrhuncu. Vsi so bili voljni drug drugemu pomagati. Takrat sem ob pomoči telefonskega imenika našel znanca Danijela Pongraca iz Somorovec (Kercaszomorja), vasi tik ob meji. Z družino je stanoval nedaleč od Nep stadiona. Pred vojno je bila lastnik žage v Bajansenyu. Ko so mu jo nacionalizirali, se je odselil. Pri njem smo živeli do 12. decembra, ko smo lahko šli domov, v Jugoslavijo.

Kaj pa Budimpešta? Kaj se je dogajalo tam?

Velikokrat sem moral hoditi na jugoslovansko ambasado, da sem dobil potni list. Za ženo, ki je bila madžarska državljanka, pa je bilo na njihovih uradih še težje kaj izposlovati. Na ambasadi sem srečal novinarja Magyarszója iz Novega Sada. Povedal mi je zgodbo, kako se je med nenadnim streljanjem zatekel v neko vežo. Čez čas se je tam prikazal mlad fantič, skorajda otrok, z ruskim avtomatom in ga vprašal, ali je bil vojak in ali se spozna na orožje. Ko mu je povedal, da se spozna, mu je ta pomolil avtomat, naj pogleda, zakaj ne deluje. Okvir je bil slabo pritrjen, drugače je bil avtomat v redu. Iz veže je poskusno spustil kratek rafal in jo takoj za tem zapustil. Čez čas, ko je streljanje prenehalo, je tudi novinar odšel na ulico. Po kakšnih dvesto metrih je naletel na gručo ljudi, ki se je sklanjala nad truplom. Ležal je tisti fantič. Preden so ga prereševali, je ubil dva Rusa, so povedali.

Videl sem, kako deluje Molotov koktajl. Videl sem, kako so kar ob robu ceste pokopavali mrtve. Če so pri mrtvem našli kakršenkoli dokument, so tam, kjer so ga pokopali, ta dokument pribili na bližnje drevo, električni drog ali ograjo, da bi ga svojci pozneje lahko našli. Tisti, ki so pogrešali svojce, so hodili naokrog, iskali in spraševali. Videl sem žensko, ki je na fotografiji, pribiti na električni drog, spoznala sina in se takoj zatem zgrudila. Ravno sem bil v naši ambasadi, ko so na glavnem trgu v neposredni bližini protestirale ženske. Bilo jih je več sto. Rusi so že bili tam in vse je kazalo, da se pripravljajo, da bodo streljali v množico. Medtem se je med ženske in Ruse pripeljalo vozilo z neko zastavo in tam obstalo. Rusi so povsili puške. Na ambasadi so ugotovili, da je bil v vozilu indijski ambasador. Čez dobro uro se je toliko umirilo, da sem lahko zapustil ambasado. Pred železniško postajo so bili ruski vojaki in nekaj tankov. Neodgovorneži so tja pripeljali otroke iz vrtca, ki so vpili, naj gredo Rusi domov. Vojaki so povsili puške in se obrnili v stran. Večkrat sem bil na ambasadi, ko je bil tam tudi predsednik vlade Imre Nagy, vendar ga nikoli nisem srečal. Z drugimi Madžari, ki so se zatekli tja, je živel v posebnem prostoru.

So domači na Hodošu vedeli, kje si?

Prek Radia Kossuth sem dvakrat poslal obvestilo, da sem živ in da poskušam priti z ženo domov. To je slišal nekdo v Murski Soboti in veselo novico sporočil očetu. Še danes ne vemo, kdo je bil ta dobra duša, ki je

osrečila domače. 15. decembra sem končno uspel dobiti potrebne papirje za vrnitev v domovino. S tovornim vlakom smo prispeli v Subotico, kje so nas že pričakali predstavniki iz Slovenije. Seveda pa nisem mogel takoj domov. Z ženo so naju nastanili v sprejemnem centru v Ljubljani, kjer so naju, predvsem mene, redno zasliševali. Ko ni bilo zasliševanja, sva se z ženo lahko prosto gibala po mestu.

Kako dolgo sta bila v Ljubljani?

Zanimivo je, kako sem prvič videl Edvarda Kardelja in Miho Marinko. Z oficirjem, ki me je zasliševal, sva popoldne pohajkovala po mestu in se pozno zvečer znašla v »raufnku«, znanem ljubljanskem lokalu na vrhu nebotičnika. Nedaleč od naju je sedela večja skupina gostov, med njimi tudi nekaj oficirjev, ki jih je moj zasliševalec očitno dobro poznal. »A jih poznaš?« je z glavo pokazal na one. Seveda nisem nobenega poznal. »To sta Marinko in Kardelj!« je pomembno rekel in se hkrati dvignil ter krenil proti njihovi mizi. Razlagati jim je moral o meni, saj so vsi, razen Kardelja, ki je z nekom vneto razpravljaj, pogledali proti moji mizi, da sem se počutil kar neugodno.

Nato sta se »moj« oficir, po činu je bil kapetan, in še neki precej visok možakar dvignila in krenila proti meni. »To je Miha Marinko, predsednik ljudske skupščine,« ga je spoštljivo predstavil, meni pa je od pre-

senečenja skorajda postalo slabo in nisem vedel, kaj bi. »Vem, da je bilo tam hudo,« je rekel Marinko povsem enostavno, mi podal roko in se takoj, ne da bi počakal na kakšno mojo besedo, vrnil za svoje omizje.

Proti koncu zasliševanja so me začeli spraševati o drugih Prekmurcih, ki so bili z mano v zaporu. Kako so se obnašali, kako so se držali, jih je zanimalo. O enem bi lahko marsikaj povedal, pa nisem hotel. Vsega sem imel dovolj in želel sem si edino, da bi mi že enkrat dali mir, da bi lahko šel domov. 24. decembra 1956, torej dan pred božičem, ko sem se z vlakom peljal po mostu prek Mure, mi je srce veselo zaigralo, zazdelo se mi je, da sem v trenutku pozabil vse slabo. Po sedmih letih spet v rojstni pokrajini! Kmalu bom videl svoj dom, svoje starše, Hodoš.

Res, eno vprašanje sva skorajda pozabila. Kako pravzaprav zakaj si se znašel v madžarskih zaporih?

To je posebna zgodba, zakaj. O tem raje ne bi govoril. To so bili časi po informbiroju. Šel sem preko, vsekakor zaradi domovine, zaradi Jugoslavije. 9. decembra 1949. Pred mano je bila mladost, bilo mi je šele osemnajst let. Še isti dan so me v sosednji vasi na oni strani meje ujeli. Zaprt sem bi v sedmih krajih, tudi v delovnih taboriščih. Sedem let. Nazadnje in najdlje v Budimpešti ...

Joseph Maria R.

Ema Blažević in njeni najbližji

Pecivo med perilom

Le še nekaj tednov nas loči od božičnih in novoletnih praznikov, ko bo spet iz večine hiš zadišalo po medenjaki, poticah in drugih sladkih dobrotah. In medtem ko se nekateri opijajo s slastnim vonjem ter okušajo pecivo le ob posebnih priložnostih, so kekse, torte, kremne rezine in druge slaščičarske umetnine del vsakdanjega življenja Eme Blažević. To dobro vedo tudi njen mož Muradif in sin Elmir ter brat Alojz, ki je njen dvojček in je prav tako zajadral v gostinske vode, saj kuha v hotelu Diana, in brat Jože, ki je avtobusni šofer.

Piščanci v postelji

Ko Ema še ni bila poročena, se je pisala Ružič. Družina je imela majhno kmetijo v Satahovcih. Ružičevi otroci so bili najbolj veseli, ko je oče, ki je bil zaposlen v samopostrežni prodajalni, ki je davno od tega stala ob soboški evangeličanski cerkvi, prinesel bombone, ki jih je kupil v službi. Posebno slastni so bili kekse, ki so si jih otroci zapomnili po zapečenem znaku srnice. Emina brata bi lahko potrdila, da je bila njuna sestra najživahnejši otrok pri hiši. Prvo otroško neumnost je ušpičila pri dveh letih in pol, ko je pri kokljah ukradla piščančka, ki sta se ji zdela najbolj nežna in najbolj ljubka, ter ju položila na vzglavnik v mamino posteljo, da bi se živalci malo odpočili. Starši niso bili najbolj zadovoljni, toda otroku so vseeno razložili, da piščanci pač ne sodijo v spalnico. Otroška leta so zahtevala tudi nekoliko resnosti. Še posebno, ko so Jože, ki bo letos praznoval petdesetletnico, in štirinajst mesecev mlajša dvojčka Alojz in Ema obiskovali prvih pet razredov osnovne šole v Krogu, nato pa dokončali osemletko na Tišini. »Najbolj se spomnim, kako smo gazili po velikem snegu iz Satahovca proti šoli in kako mrzlo je bilo. Poleti je bilo veliko lažje. Če smo bili pridni, smo se lahko v šolo peljali s kolesom. Ker je bilo pri hiši le eno kolo, pa še to mamino, smo bili dogovorjeni, da se je z njim en dan peljal eden, drugi dan pa drugi iz naše družine,« je razložila Ema. Pot iz šole je vedno trajala dlje kakor v šolo, saj se Ružičevim otrokom ni mudilo domov. Tam jih je čakal na mizi listek domačih opravil, na koncu pa povabilo na njivo. Tudi pasli so, saj so bili pri hiši krave in prašiči. Najbolj mamljivo je bilo v tistih časih še kopanje v Mokošu, čeprav so starši svojim najmlajšim izrečno prepovedali, da stopijo v vodo.

Najprej so čistili in pomivali

Kadar ni bilo nikogar doma in kadar ni bila stroga babica, ki je pazila na Jožeta, Alojza in Emo, preveč pozorna, je Ema iz shrambe in iz predalov nagrahila sestavine za peko peciva ali potic in stopila v svoj otroški slaščičarski svet. »Mama se je seveda jezila, ko je prišla domov in videla, da sem ji porabila vsa jajca ter barve in izdelala figurice za torte, ampak pecivo so na koncu jedli vsi,« smo še izvedeli med našim pogovorom. Mama je bila tista, ki je Emo navdušila za peko, in samoumevno je bilo, da se bo njeno življenje nadaljevalo v slaščičarski kuhinji. »A naprej smo v hotelu Diana, kjer sem bila vajenka, le pomivali posodo in čistili kuhinjo. Šele ko smo se naučili, kako se čisti, so nam dovolili, da smo v roko prijeli lopatico za mešanje krem ali zavrteli gumb na pečici. Prva sladica, ki sem jo pripravila v službi, so bile zagrebške kremne rezine. Krema je bila veliko bolj gladka kot tista, ki sem jo pripravljala doma, in prav ponosna sem bila na svoj izdelek,« je dejala Ema, ki je danes zaposlena v kuhinji doma starejših v Rakičanu.

Kremne rezine na tleh

Emin dvojček Alojz je šel po podobni poti kot Ema, saj si je izbral delo kuharja in je zaposlen v soboški Diani. Medtem ko je Alojz obiskoval kuharsko šolo v Radencih, se je Ema po vajenskem stažu učila za slaščičarko v Mariboru. Dvojčka nista mogla sodelovati pri učenju, saj niso imeli istih predmetov. Ema ni reševala Alojzovih domačih nalog in Alojz ni reševala njenih. Sta pa skupaj z bratom Jožetom

poskrbela, da Ema v Mariboru ni bila lačna. Vedno ko je odhajala iz Satahovca, sta ji v kovček med perilo skrila ostanke peciva, ki je bilo pri Ružičevih na mizi konec tedna. Ko je Ema prispela v Maribor in odprla kovček, je bila vesela sladkih dobrot, še bolj pa jo je veselilo, če se je krema iz peciva razmazala po perilu, ki je moralo nato v pranje. Veliko dlje od Maribora je bil za Emo Bled. Leto dni po tistem, ko je končala šolo in so ji v Diani dodelili službo v kiosku na avtobusni postaji, so ob blejskem jezeru odprli hoteli Park. Na Bledu je že delal Emin bratranec in sama je takoj zagrabila priložnost, ko ji je sporočil, da imajo v novem hotelu tudi slaščičarno in da bi se morebiti našlo delovno mesto tudi zanj. »Moje največje doživetje je bilo, ko je prvo zimo zamrznilo Blejsko jezero. Nisem se mogla načuditi, da smo lahko prišli do otoka s cerkvico kar peš. Vsa konec tedna smo spekli 3600 blejskih kremnih rezin, ki jih je bilo treba iz slaščičarske kuhinje nesti v kavarno po dolgem podzemnem hodniku. Transport so preživeli skoraj vsi, le enkrat se je sodelavka spotaknila in poln pladenj je zgrmel po tleh. V kuhinji smo pohiteli in še isto uro zamešali novo kremo in spekli zgornjo in spodnjo podlago,« se je nasmejala Ema. Moža Muradifa Blaževića ni spoznala ob »kremšnitah«, temveč na malici. Člani hotelske vzdrževalne službe so bili

Ema in Muradif

zmeraj lačni, saj je bilo v stavbi vedno veliko dela. Pri tem si je Muradif nakopal še dodatno opravilo. Potem ko je spoznal svojo izvoljenko, je namreč še veliko raje vsak ponedeljek, ko so imeli v kuhinji generalno čiščenje, premikal velike kuhinjske pulte in peči, da je Ema lahko očistila pod njimi. Leta na Bledu so bila za Emo tudi leta slaščičarskih tekmovanj. Na Bledu je dobila srebrno priznanje, v Portorožu bila razglašena za najboljšo mlado slaščičarko in dobila zlato priznanje, v Ljubljani je zasedla drugo mesto in na Jesenicah prejela bronasto priznanje. Domotožje, ki ga je sprva imela, je minilo. Pet let je delala na Bledu, nato sta se z možem odločila, da se preselita v njegovo domače mesto, in sicer v Prijedor v Bosni in Hercegovini.

Družinsko srečanje po babičini strani

Ružičevi otroci so uživali v snegu.

Specialistka za baklavo

Trikrat ali štirikrat na leto se je družina Blažević vračala iz Prijedorja na obiske v Prekmurje. »Tamkajšnja pokrajina je podobna prekmurski, čeprav je Kozara nekoliko višja od naših goriških gričev,« smo izvedli. To bi lahko potrdil tudi Emin oče, ki je izkoristil vsako priložnost, da je šel obiskat hčerko, zeta in vnuka. Ali pa Prekmurci, ki so se med svojim izletom z avtobusom ustavljali v naši restavraciji. Med svojim delom v hotelu v Prijedorju se je Ema naučila pripravljati tudi tamkajšnje sladice. »Naredi odlično baklavo in tufahijo, jo je pohvalil mož. Najtežje obdobje v njunem življenju je bilo med vojno v Bosni in Hercegovini. Ko je bilo najhuje, so Unproforjevi vojaki pomagali Emi in sinu v Slovenijo. Člani Muradifu ni slišala skoraj pol leta. Skrbelo jo je za moža. Iskala ga je s pomočjo Rdečega križa, a uspeha ni bilo. Nekega dne leta 1992 se je pred njo v službi postavila Hedvika, ki je bila vodja kuhinje v rakičanskem domu starejših. Pogledala jo je v oči in rekla: »V pisarni imaš telefon.« Njen pogled ni izdajal tega, kdo je na drugi strani telefonske zveze. Ema je najprej pomislila na najhuje, nato pa bila toliko bolj srečna, ko je v telefonski slušalki zaslišala glas svojega moža. Ključal je iz Zagreba, kamor je prišel iz taborišča. Občutkov radosti, ki so prevzeli Emo, ob telefonskem klicu ni mogoče opisati z besedami. Hedvika je sprevidela, da od Eme tisti dan ne bo več koristi. Poslala jo je domov.

Prvi božični medenjaki

Danes se družine Blažević in Ružičevih najpogosteje srečujejo v Satahovcih, kjer je njihova domačija. Služba in pomanjkanje časa ne dopuščata, da je srečanje veliko, toda kadar so, so to pristna družinska srečanja. Gotovo bo veselo tudi ob praznikih, ki prihajajo prihodnji mesec. Ema se že veseli, da bodo ob praznikih v domu starejših za stanovalce spet peki orehove in makove potice, torte in pecivo. Pri tem ji bodo pomagali sodelavci, s katerimi se Ema odlično razume. »Smo najboljša ekipa,« se potrdi Ema. Doma bo pecivo spekla še za sorodnike v Satahovcih in ga ponudila najbližjim prijateljem. Mi smo že poskusili njene prve letošnje božične medenjake.

Dejan Fujs

Torta za stoti rojstni dan za stanovalko doma starejših

Pri Ružičevih so poleg peciva jedli tudi meso. Na fotografiji pa sta oče in mama.

LEGENDE

Štefan Kovač - Marko

Bojan Zadravec

Vse se je začelo 28. avgusta 1910, ko se je v Nedelici pri Kovačevih, po domače Mlinarovih, rodil tretji otrok, tokrat sin, ki so ga krstili za Štefana. Starejši sta bili dekletci Barica in Ana. Oče je bil Franc, mati pa Verona, rojena Čeh. Kmalu po porodu je mama umrla in oče se je poročil z Veroniko Duh. V drugem zakonu sta se rodili dve hčerki Marija in Veronika.

Z željo, da bi postal duhovnik, saj je bil fant inteligenten, so ga poslali k salezijancem v Veržej, kjer so bila stanovanja za dijake zastonj, vendar, kot bi kdo rekel, ni bil »poklican za duhovnika ali pa ni imel te milosti«, zato se je raje prepisal na murskosoboško gimnazijo, kjer je leta 1930 maturiral. Štiri leta kasneje je končal študij na pravni fakulteti v Ljubljani, leto za tem pa še opravil državni pravosodni izpit. Že leta 1932 je postal član Kluba prekmurskih akademikov.

V obdobju 1935 in 1936 je služil vojaški rok.

Kot odvetniški pripravnik se je zaposlil najprej v Mariboru pri dr. Kukovcu, jeseni 1938 pa v Murski Soboti pri Židu dr. Valju.

Član komunistične partije je postal leta 1938, naslednjega leta je bil izvoljen za sekretarja mestnega komiteja komunistične partije za Prekmurje. Nekaj mesecev v letu 1939 je bil tudi tajnik okrožnega odbora društev kmečkih fantov in deklet. Zaradi podpisa listine *Kaj hočemo* je bil 7. februarja 1939 skupaj z 21 komunisti in revolucionarji interniran v Bilečo do 8. februarja

Štefan Kovač (drugi na levi strani) z ženo Mimo (tretja na levi strani) na Habakuku pri Mariboru v družbi s Čačinovičem (prvi na desni strani) in Gabrovškom (prvi na levi strani).

1940. Po vrnitvi je bil pod policijskim nadzorom.

Po madžarskiasedbi Prekmurja 1941. je kot ilegalec začel prvi z organiziranim uporom proti fašistični okupaciji. Tako kakor njegovo življenje sta bila v nevarnosti tudi njegova žena Mima ter njun sinček, vendar Štefan se je boril naprej, da nam ne bi poveljevali ne Nemci in ne Madžari, da bi mi bili narod z zavestjo in ponosni na svoj rod. Neutrudno je pomagal pri uporu tudi na desni strani Mure. Preoblečen v kmečkega človeka je bil ves čas na kolesu s cekarjem, v katerem je imel pištolo, bombe in letake. »Zdaj ni več čas za študiranje, treba se je boriti,« je bilo njegovo geslo, ko je kot organizator vstaje prihajal na sestanke svojih sodelavcev. Te pa je imel v Murski Soboti, Štrigovi, Čakovcu, Lendavskih Goricah, Razkrižju, Trnju, na Bistricah, v Rankovcih, Gornjih Petrovcih, Puconcih in še nekaterih vaseh Prekmurja. Na zboru aktivistov OF 30. avgusta 1941 v gozdčku na Kamenščicah pri Trnju so ustanovili okrožni odbor OF za Prekmurje, Kovač pa je postal njegov sekretar. V njem so bili torej Štefan Kovač - Marko, Miško Kranjec, Evgen Kardoš, Vinko Megla, Martin Žalik in Štefan Horvat - Glavačev.

Kovačevo delo je budno spremljala madžarska policija. V hrastovem gozdu med Lipo in Gančani bi moral biti zvečer 18. oktobra 1941 sestanek okrožnega komiteja Komunistične partije za Prekmurje. Na dogovorjeni kraj sestanka sta prva prišla Štefan Kovač in Vinko Megla, organizatorja upora proti okupatorju. Kraj sestanka je bil izdan in Madžari so ga temeljito zastražili in zaprli z obroči. Njihov cilj je bil, ujeti in pobiti vse člane vodstva narodnoosvobodilnega gibanja v Prekmurju, ki bodo prišli na sestanek.

Ko je Evgen Kardoš, katerega so Madžari že prijeli, zažvižgal melodijo pesmi *Na planincih*, se je z zvižganjem te melodije odzval Kovač. Takoj nato je zasvetil reflektor, ki je osvetlil me-

Umrl za boljše življenje

Pravijo, da je bil kot mladenič močna osebnost, pogumen, odločen, veder. Bil je odličen govornik, v svojih nastopih je pokazal veliko politično znanje, še posebno je znal izraziti zahteve vaškega proletariata. V letih 1935–1941 se je kot intelektuallec povezal z drugimi napredno usmerjenimi Prekmurci in se kot zaveden Slovenec postavil po robu okupatorju ter ceno za to plačal madžarskim žandarjem v gozdu pri Gančanih.

sto, kjer sta čakala Kovač in Megla. Hip zatem so padli strelji in Štefan Kovač se je mrtev zgrudil. Z njim je Prekmurje izgubilo najpomembnejšega organizatorja NOG. Megla se je lažje ranjen prebil in se umaknil.

Člani komiteja Miško Kranjec, Martin Žalik in Štefan Horvat, ki so prihajali na sestanek preko polja iz Lipe, so zaslišali strela. Ker so zaslišali, kaj se je zgodilo, so se obrnili in se vrnili.

Smrt

Štefanovo truplo so Madžari pokrili s koruzo in nikogar niso pustili, da bi ga odpeljal ali pokopal, ker so čakali njegovo ženo Mimo, ki bi prišla k ustreljenemu možu, in jo tako ujeli. Šele tretji dan so ga tam pokopali, seveda brez vsakršnih časti.

Po vojni so njegove posmrtnne ostanke prepeljali iz Gančan na pokopališče v rojstno Nedelico, ki jo je imel zelo rad.

Prekop je bil fotografsko zabeležen in poleg civilnega dela je bilo cerkveno bogoslužje. Tega je imel Kovačev prijatelj župnik Lampret.

Za narodnega heroja je bil razglašen 20. decembra 1951.

Evgena Kardoša so najverjetneje zelo mučili, da je razkril kraj in datum sestanka in celo razpoznavni znak. Evgen je Štefana zelo spoštoval in ga občudoval. Nihče ne bi posumil, da bi ga izdal ravno on.

Kovačeva smrt je bila le ena, govoric in predvidevanj o njegovem umiranju pa je mnogo. Pomembno za nas je, da je bil Kovač zaveden Slovenec, tujcem ni dovolil jesti, kar je našega, in ostaja velikan Prekmurja za vse čase. Ni mu bilo vseeno za malega človeka. Tistemu, ki ga je usmrtil ali to vsaj velel, se je verjetno do smrti vsaj enkrat posvetilo, da je ubil plemenitega človeka na njegovi žlahtni zemlji.

Jožef Gutman (Bogojina)

Bili smo dijaki in s Štefanom Kovačem sva stanovala v eni sobi v Mali Kaniži v Murski Soboti pri Draškovičevih. Večino hrane, predvsem kruha, sva si prinesla s seboj od doma in sva si jo razdelila. Štefan je tri razrede naredil že v Veržaju pri salezijancih, potem privatno študiral in delal izpite ter prišel v peti razred v Mursko Soboto. Zelo sva se razumela, ampak sva imela tudi različna mnenja. Dajala sva se predvsem zaradi vere. On je bil na tistem bregu, jaz pa na tem bregu in sem postal duhovnik.

Meni je bilo zelo težko, ko sem bil kaplan na Tišini in je madžarski žandar prišel povedat, da je ustrelil Štefana Kovača. Bilo mi je grozno, ker sem žalost zaradi tega moral prikrivati pred žandarjem.

Ivan Camplin (Martinje)

Jeseni me je v Gornjih Petrovcih (Nedela) obiskal Štefan Kovač iz Nedelice. Bil je moj sošolec v gimnaziji. Po šoli so se najine poti ločile. Jaz sem ostal veren in celo postal duhovnik, on pa je postal komunist in je v začetku vojne še posebej zavzeto širil komunistično misel in organiziral odpor proti Madžarom. Kot sošolca sem ga seveda lepo sprejel, čeprav sem vedel, da se je povsem zapisal komunizmu. Takrat se je skrival pred madžarskimi žandarji, nosil je velik klobuk, umetne brke in star cekar v rokah. V cekarju je imel skrito bombo. Pripovedoval mi je, da je šel po cesti in srečal žandarje. »*Adjon Isten, bacsi* (Bog daj, stric)!« so ga pozdravili. Odgovoril je: »*Adjon Isten!*« Nato je mirno šel naprej, oni pa tudi. Imeli so ga za kmeta, ki se vrača s polja.

Pogovarjala sva se o takratnem stanju, ko je bilo Prekmurje okupirano. Kovač me je nagovarjal k sodelovanju pri delu za osvoboditev. Seveda kot duhovnik nisem mogel pristati na njegove načrte, čeprav sem si tudi sam želel svobodo.

Ko so ga čez nekaj dni madžarski žandarji ustrelili, so pri njem našli zapiske tudi o tem, kje vse je bil. In tako so v soboto, 25. oktobra, prišli tudi po mene in me odpeljali na zaslišanje.

Na zaslišanju so me spraševali, zakaj Kovača nisem prijavil. Zagovarjal sem se, da je bil Kovač moj sošolec in da nisem čutil potrebe, da bi ga prijavil.

Na razpravi v Budimpešti, kamor so nas pripeljali, nas je oficir vprašal, zakaj smo zaprti. Rekel sem: »Nisem prijavil sošolca, ki je prišel na obisk.« »Kaj?« je vzkipeł. »Niste ga prijavili? Če bi bil moj brat, bi ga ne le prijavil, temveč ustrelil.« Sem si mislil, če si ti tak divjak, jaz nisem.

Ker nisem izdal Kovača, sem od 29. oktobra 1941 do 22. decembra 1943 trpel v zaporu na Madžarskem.

Rudi Čačinovič (Ljubljana, pod Rožnikom)

S Štefanom Kovačem sva bila znanca že, odkar je prišel v gimnazijo. Bil je sicer starejši od mene, zato nisva bila sošolca, ampak je bil dva letnika pred menoj. Štefan je pripadal drugemu krogu tudi v višji gimnaziji. Jaz sem bil bolj ali manj v skupini, ki je bila malo levičarska, on pa je takrat pripadal sokolskemu krogu, kar je zanimivo, kajti doma je bil iz zelo katoliške družine. Med sokoli je bil ves čas, odkar je bil v gimnaziji.

Sodelovati sva začela, ko se je vrnil v Mursko Soboto kot odvetniški pripravnik. Takrat je bil že levičar, kar je postal v Mariboru, kjer je bil nekaj časa tudi pripravnik in se je tam srečal

z mariborskimi levičarji, predvsem z Wilfanom, nekaterimi njegovimi kolegi, ki so bolj ali manj nanj vplivali deloma zato, ker jih je spoštoval zaradi njihovih zaslug in rezultatov, deloma so nanj vplivali kot intelektualci. Štefan je za čudo prišel v Mursko Soboto kot levičar.

Meni sta ugajala njegov pogum in njegova odločnost.

Po značaju je bil v primerjavi z mano zelo hiter in odločen.

Štefan je bil zelo dober govornik. Tista leta našega sodelovanja smo ga koristili kot glavnega govornika, kajti v Prekmurju smo začeli delati na tem, da bi imeli v ilegalnem delovanju eno legalno formo, zato smo ustanavljali društva slovenskih fantov in deklet, ki so bila v naših rokah ter predmet levičarskega delovanja. Zborovanja zunaj na prostem, ki jih je bilo precej in so bila množično obiskovana, so bila ponavadi povezana s tekmo koscev in žanjic.

Kar se tiče političnega dela v predvojnem Prekmurju, ko je prišlo do ustanovitve partijskega komiteja, je prišel gor Kardelj in smo imeli sestanek v Lendavskih goricah v Lendavi. Na sestanku je šlo za to, da se izvoli sekretar komiteja, in jaz sem predlagal Kovača, in to ravno zaradi njegovih pozitivnih lastnosti in simpatij. Predlagal sem Kardošu in Mišku Kranjcu in oba sta se strinjala, tako smo potem izvolili Štefana za sekretarja, kar je bil do konca življenja.

Tistega dne, ko je bil pri meni, ni vedel, da so v Soboti dan prej aretirali večino njegovih sodelavcev, in se je začudil, ko sem mu to povedal. Z aretacijami so Madžari prišli do Evgena Kardoša in prek njega do Kovača. Tragika je v tem, kako se je to zgodilo, in Evgen ne samo, da je povedal, da imajo s Kovačem domenjen sestanek, ampak jim je povedal celo kakšen žvižg imajo za to, da se razpoznajo.

Smrt Štefana Kovača je ena najbolj tragičnih in nesramnih dogodkov v razvoju Prekmurja. Izdan je bil na najbolj nesramen način. To je tragedija prvega odpora proti Madžarom.

Štefan Čeh (Nedelica)

Za Kovačevo hišo, po domače smo jim rekli Mlinarovi, je stal mlin, kamor smo se otroci hodili kopat in smo se družili, vse dokler Štefan ni odšel v šole.

Spomnim se, kako je hodil od hiše do hiše ter zbiral podpise za gradnjo gimnazije v Soboti. *Gda je prišel v viske škole, te je tū liden, gda so ga prosili, pisal kakše prošnje.*

Vsake počitnice je delal pri Ledavi, kjer so v tistem času poglobljali strugo. Tako si je služil denar, ki ga je potreboval za šolanje. Ko je že bil poročen, sta oba z ženo pomagala na kmetiji. Rad je šel med ljudi in jim dajal nasvete ter vsakemu pomagal pri pisanju prošenj ali česa podobnega. Kdor je kaj potreboval, je šel h Kovaču.

Pogovor z Mimo Kovač - Zupančič (Ljubljana Dravljje), herojevo ženo

Tekst je zapisan po tonskem zapisu iz dne 14. 11. 2006 v Ljubljani, avtor: Bojan Zadravec

Kako sva se s Kovačem spoznala? Sosea iz Radeč me je prosila, če bi šla k njenemu sinu, ki je bil učitelj v Krogu pri Murski Soboti, in bi mu peljala črno haljo, kakršne smo nekoč nosili učitelji. Ker sem bila takrat brezposelna, namreč tri leta sem čakala na službo učiteljice, sem imela čas in se odpravila z vlakom v Mursko Soboto.

Na železniški postaji v Murski Soboti so me čakali moj znanec Dane Perenič, učitelj v Krogu, Štefan Kovač in arhitekt Novak. Fantje pač kot mladi fantje so bili radovedni, kaj za enega dekleta bo obiskalo njihovega prijatelja Daneta.

Ta dan se je v Murski Soboti od prijateljev poslavljala mlada lekarnarica. Na moje presenečenje so tudi mene povabili na to zabavo. Šla sem z njimi in imeli smo se prav lepo, ob glasbi in pogovorih sem spoznala tudi Kovača. Verjetno je morala biti neka obojestranska simpatija, saj je Kovač ves večer plesal le z menoj. Naslednji dan, ko sem se vračala z vlakom nazaj, so me na postajo pospremili isti kot ob mojem prihodu, poleg so bili še Čačinovič in njegova kasnejša žena, Ali Kardoš in njegova dekle.

Izkaznica heroja, izdana 20. decembra 1951

pod svobodnim soncem

Štefan me je ob slovesu vprašal, ali mi lahko kaj piše. Rekla sem, da lahko. Tako se je torej leta 1937 začelo najino prijateljstvo, ko sva se spoznala na čisto nepričakovani prireditvi.

Naslednje leto, 1938., sem dobila dekret za službovanje v šoli v Radmožancih. Ko sem to sporočila Štefanu, mi je telefoniral in dejal: »Ali veš, da so Radmožanci čisto poleg moje vasi?« S tem so mi naredili veliko uslugo, da so me kot učiteljico poslali v tako oddaljen kraj. Štefan je tedaj že delal v Mariboru kot odvetniški pripravnik pri odvetniku Kukovcu. Tja se je namerno premestil, ker se je tako lahko večkrat pripeljal v Radeče k meni na obisk. Vlak je bil drag, za žensko pa se takrat ni spodobilo, da bi hodila k fantu na obiske.

Čez čas me je predstavil svojim staršem kot svojo *diklino*. Poročila sva se leta 1939 pri frančiškanih v Mariboru. Njemu je bil poročna priča Vito Kreigher, meni pa profesor biologije Branko Rudolf. Moji sorodniki so imeli Štefana zelo radi, ker je bil prijazen človek.

Štefan je bil začetnik upora v Prekmurju. Čeprav nekateri to podcenjujejo, da so se Prekmurci uprli takoj po okupaciji, imam sama to za veliko dejanje. S tem so Prekmurci pokazali, da so Slovenci.

Po okupaciji spomladi 1941. sva živela skupaj na njegovem domu. Štefanu so Madžari ponujali službe, vendar jih ni hotel sprejeti in jim je odpisal, da ne zna madžarsko, čeprav je znal. V Budimpešti so mu ponujali pravniško službo. Zavedal se je, da komunist in zaveden Slovenec ne sme vzeti službe od Madžarov. Jaz sem kmalu po okupaciji odšla na poročniški dopust.

V Nedelici smo tiskali in razmnoževali prve letake, ki sta jih sestavljala Štefan in Vinko Megla. Štefan je z letaki pozival, naj Slovenci

Štajersko. Tako sem v devetem mesecu nosečnosti odšla v ilegalo in pod tujim imenom v pljuški bolnici 24. julija 1941 rodila sina Štefana. Čim prej sem morala iz bolnice. Neka gospa, ki je vzdrževala stike s Štefanom, me je obvestila, da naj stopim ob določeni uri na vlak, ki bo peljal skozi Ptuj, kajti na njem bo tudi moj mož. Štefan je prav preko nje že kmalu izvedel za sinovo rojstvo. Spet sva se morala hitro posloviti, on se je vrnil v Prekmurje, kjer je imel obveznosti, za mene pa je poskrbel komite, ki mi je priskrbel za bivanje osamljeno zidanico. Jedla sem sadje in sin, ki je pil samo moje mleko, je propadal, tako kot tudi jaz. Štefan mi je ob obisku svetoval: »Nana, tako me je namreč klical, tako ne gre več, kaj če bi sinka dala v Nedelico k mojim staršem? Midva morda sploh ne bova preživela, naj preživi vsaj najin otrok.« Bila sem obupana, vendar sem vedela, da govori Štefan to s pametjo, zato sem privolila. Z otrokom sva šla do Mure, nato pa je Vinko Megla otroka v cekarju s kolesom odpeljal v Nedelico.

Štirinajst dni po tem sva s Štefanom noč prespala v Medjimurju pri moji sošolki z učiteljskega. To je bila najina zadnja skupna noč. Naslednji dan, ko se je poslavljala, je dejal: »Tako, jaz grem sedaj na pot, zvečer imam sestanek, na katerega mora priti tudi Evgen Kardoš.« Štefan takrat ni vedel, da je Kardoš v ilegali.

Vinko Megla, ki je Štefana vedno spremljal, je naslednji dan, ko je izvedel, kje sem, prišel k meni in mi rekel, naj pospravim stvari in odidem. Vprašala sem ga: »Kje je Štefan?« Odvrnil je: »Veš kaj, Štefan je ranjen.« Vztrajala sem. Vinko, povej mi, kaj se je zgodilo, ali so ga odpeljali v bolnico? Vinko mi je ves skrušen priznal: »Mrtev je!« V tistem trenutku niti jokati nisem mogla. Šele po moževi smrti sem posta-

Bil je predan boju za socialne pravice malega človeka

Maturanti soboške gimnazije leta 1930. Sedijo z leve: prof. Marij Hvala, prof. Ludvik Vagaja, dr. Josip Tomišek, predsednik maturitetne komisije prof. Stane Melihar in prof. Rudolf Mušič. Stojijo z leve: Štefan Kovač, Vladimir Gaberc, Ludvik Nemec, Ivan Camplin, Štefan Vlač, Janez Titan in Jožef Tivadar. Stojijo v zadnji vrsti z leve: Gustav Dittrich, Janko Škraban, Mihael Jerič in Ludvik Wolfarth.

pokažejo svojo narodno zavest. Tiskalo se je v mali *tiš* takrat, ko so Štefanovi starši odšli na njive, da ne bi kaj posumili.

Nekega dne je nekdo prišel k njihovi hiši in povedal, da je njihov sin komunist, a mati je odvrnila: »Jas ne ven, če je moj sin komunist, sem svobodna, da je moj sin dober človek.« Vedno ko se je vrnil domov, je iz hleva kidal gnoj in opravljal druga kmečka dela.

Iz previdnosti sva spala na senu nad hlevom, ker je Štefan računal na izdajo in aretacijo. Nekega jutra sem iz najinega prenočišča zagledala moškega, kako z ulice koraka z dvema madžarskima orožnikoma proti naši slamnati hiši. Rekla sem: »Štefan, tebe iščejo!« Takoj je skočil pokonci in v sami spalni srajci zbežal za hišo in dalje v grmovje ob mlinu. Madžari so pregledali vse v hiši in okoli nje, vendar niso ničesar našli. Njegov oče je čez nekaj časa nase oblekel dve obleki, ena je bila namreč namenjena sinu, in ga odšel iskat. Kmalu se je oče vrnil in povedal, da ga je našel. Od takrat je Štefan živel v ilegali.

Čez kakšnih štirinajst dni sva se srečala na dogovorjenem kraju blizu Lipe. Takrat sem ga prvič videla jokati, bil je obupan. »Niti zase ne morem dobiti prenočišča, kaj šele za tebe.« Povedal mi je še, da sem bila tudi jaz izdana. Svetoval mi je, naj takoj odidem preko Mure na

la politično aktivna, s tem sem se lahko najbolj maščevala za njegovo smrt. Predloga komiteja, da bi prevzela Štefanovo funkcijo, nisem sprejela. Najprej sem odšla za krajši čas v Zagorje k moji sestri, kmalu nato pa po nalogu komiteja na Štajersko, kjer sem kot aktivistka delovala vse do izdaje, ko so me prijeli in zaprli v mariborski zapor. Septembra 1943 sem bila deportirana v taborišče Auschwitz. Spomin na te dogodke mi še vedno izvabi solze v oči.

»Mima Kovač - Zupančič praznuje na dan objave tega članka, 30. 11. 2006, svoj 92. rojstni dan.«

Objave članka o svojem možu Štefanu Kovaču se zelo veseli in se ti posebej zahvaljuje. (Štefan Kovač ml.)

Štefan Kovač (Ljubljana Bežigrad), sin Štefana Kovača

Pogovorov o mojem očetu pa tudi o moji mami se spominjam hkrati s pogovori o koncu vojne spomladi leta 1945 pri mojih štirih letih starosti. Takrat še nismo vedeli, ali se bo moja mama živa vrnila iz Auschwitza, kjer je bila internirana od septembra leta 1943. Seveda sem vedel, da očeta nimam več in da so ga ubili madžarski orožniki.

Prave predstave o padlem očetu pa so se mi začele zapisovati v mojo domišljijo in nalagati v spomin šele po mamini vrnitvi iz taborišča, več pa v času, ko sem v Ljubljani začel hoditi v šolo.

Moja mama mi je pogosto zelo živo predstavila mojega očeta. Tako sem kot otrok tudi lažje razumel, zakaj skrbi sedaj zame tudi njen drugi mož Tone. Tudi Tone mi je opisoval mojega očeta, čeprav ga ni poznal, vendar je želel, da bi si jaz zapomnil očeta kot padlega junaka.

Še bolj se mi je misel na očeta začela zapisovati v spomin, ko so sorodniki in znanci ob srečanjih govorili, kako sem podoben očetu. Danes bi temu lahko rekel, da sem se na neki način z njim poosebljal in ga imel za vzor. Z zanimanjem sem spremljal pogovore o očetu in si živo predstavljal, kakšen je bil, kaj je delal, kaj je govoril, kako so ga ljudje spoštovali. Moram priznati, da sem se prav zato v času odločanja o svojem poklicu kar nekaj časa spogledoval z mislijo, da bi tudi sam, tako kot oče, študiral pravo.

Oče je bil imenovan za narodnega heroja leta 1952, ko sem hodil v osnovno šolo v Krškem. Ta vest se je po šoli takoj razvedela. Do takrat smo se v šoli učili le o najbolj znanih slovenskih in jugoslovanskih herojih - Stanetu Rozmanu, Tonetu Tomšiču, Ivu Loli Ribarju in drugih.

Kot sin narodnega heroja nisem imel nikakršnih materialnih ali drugih privilegijev. Zelo veliko mi je že pomenilo dejstvo in javno priznanje, da je moj oče dal svoje življenje za prihodnost svojega naroda, torej tudi zame, da lahko živim v svobodni domovini.

V spomin na očeta so bila poimenovana društva, ulice, šole, postavljeni so mu bili spomeniki in spominska znamenja. Muzej v njegovi rojstni hiši, ki je bil urejen leta 1972, je po slovenski osamosvojitvi začel samevati, rojstna hiša pa je bila zanemarjena in prepuščena propadanju. Takrat sem se zavedel, da postaja ohranjanje spomina na očeta heroja predvsem moja osebna, intimna pravica in obveza. Prvi korak za ohranjanje njegovega spomina sem naredil ob veliki podpori žene Vesne z odločitvijo, da obnovimo domačijo. Kovačeva domačija v Nedelici je tako postala za naju z ženo in družino nova aktivnost, kateri smo v naslednjih desetih letih posvetili veliko časa, predvsem pa ljubezni.

Kovačeva domačija je sedaj živ zgodovinski in etnografski spomenik in hkrati mesto druženja ob raznih dogodkih, ki jih je vsako leto

več. Vesel sem in hkrati ponosen, da smo na ta način uspeli oživiti spomin na mojega očeta.

Iz leta v leto preživim z ženo več časa na naši domačiji v Nedelici. Ob pogovorih z domačini in obiskovalci naše domačije beseda pogosto nanese na pokojnega Štefana Kovača, kar mi podoba očeta oživlja in dopolnjuje.

Biografski slovarček:

*Vinko Megla je bil rojen leta 1922 v Tomažu pri Ormožu. Po okupaciji se je takoj vključil v narodnoosvobodilno gibanje. Poleti 1941. sta s Kovačem ustanovila prvo tiskarno s ciklostilno tehniko v Banfiju. Nemci so ga ustrelili 26. 1. 1942.

Sin Štefana Kovača z ženo Vesno pred slamnato hišo, rojstno hišo narodnega heroja, na kateri je plošča v njegov spomin.

NOVEMBER

Se je že zgodilo, da smo se z novembrom skrili v plahutajoče balonarje in ogromne tople šale; da smo po ulicah gazili do kolen v snegu. Letos pa še vedno pripiramo oči ob pogledu v nebo, oslepljeni od njegovega pozlatelega sijaja. Vseeno pa že voham cimet, tistega v palčkah, ki najlepše diši skupaj s sveže olupljenimi mandarinami, babičinim čajem in vročim belim vinom, ki na lica prinese škrlat.

Oktoberfest z zamudo

Pri nas smo novembra martinovali, že v začetku prejšnjega meseca pa so v Münchnu proslavili tradicionalni praznik piva. Ker se nam je fotografija prejšnji mesec izmuznila, jo objavljamo tokrat, ko smo že zopet vsi v pričakovanju nazdravljanj in proslavljanj. Oktoberfest sta za nas ovekovečila Alen in Matej.

Potrudite se, da lepe stvari in ljudje ne bodo ostali le del vaših misli, ampak jih trdno držite ob sebi, da sploh ne bodo želeli oditi.

Še naprej nam pošiljajte svoje fotografije na naslov utrinki@gmail.com ali na naslov Podjetje za informiranje, Ulica arhitekta Novaka 13, Murska Sobota, s pripisom Za Penove utrinke. Vse avtorje objavljenih fotografij tudi nagradimo! Čakamo vaše fotografske prispevke!

Staša Pavlović
in
Maja Prettner

Tradicionalna indijska glasba

Domik Šteiner nam je poslal fotografijo, ki je nastala na indijskem večeru v MIKK-u ob nastopu skupine Music of Benares. Ustvarili so milozvočno ozračje, ki je slehernega obiskovalca umirilo in zasanjalo. Za povrh pa smo ob koncu lahko še poskušali nekatere od indijskih specialitet.

Dan spomina na mrtve

1. november je svetovni dan, ko se spomnimo ljudi, ki niso več med nami. Tisoče svečk je ta dan zagorelo po vseh pokopališčih. Vsako leto se najraje sprehodim med grobovi, ko na pokopališču ni več nikogar. Edino takrat najdem mir, da pomislim na vse, ki so mi bili ljubi. Ampak vedno znova me zmoti podoba, v katero se je tale praznik sprevrgel. Zdaj le še šteje, kdo bo imel lepše vence, več sveč in večji spomenik. Pozabljamo pa, da so edini, ki so pomembni, naši spomini, ki jih nosimo v srcih. Vse leto se spominjajte ljudi, ki so odšli, in se ne poskušajte odkupiti samo en dan v letu ter raje prižgite sveče živim kot mrtvim.

Pečeni kostanji

Novembra nam je v zraku v vsakem kotičku zadišalo po kostanjih. Malce smo se pogreli ob ognju, vzeli pest kostanjev, jih počasi lupili in čutili, da prihaja zima. Ostale so le sleč saj na naših rokah. Kako lepa je ta jesen!

Živalski vrt

Kje so najlepše sprehajalne poti? Med visokimi drevesi po namočenih travnikih. Lepše kot po asfaltu. Nedeljski popoldan pa se da osmisliti tudi z obiskom živalskega vrta, četudi nimate majhnih otrok, ki bi občudovali kamele in nosoroge, čeprav je november, in tudi če so ti vrtovi nekoliko oddaljeni. Morda pa tudi vi odkrijete kaj novega, morda vas kaj preseneti. Ste te simpatične, nenavadne, dolgodlake vodne prašičke že kdaj videli?

Čudovita jesen, menda so take visoke temperature v novembrskem času namerili samo davnega leta 1926. Naravo in vreme bi lahko primerjali s stvarmi, ki se nam dogajajo vsakodnevno. Kaže, da se letni časi ne pustijo kar tako odriniti. Kot da bi nam želeli dati še eno možnost, preden se dokončno poslovijo. Zavedajte se, da pogosto vse druge priložnosti v življenju ne bodo čakale kot podaljšek jeseni. Klima se v realnosti dosti hitreje spreminja in kmalu ne bo več ne duha ne sluha o soncu, temveč boste čutili samo še hladen zimski zrak. In zavedali se boste, da zunaj sneži, vi pa pihate toplo sapo na šlpo in rišete spomine. Spomine na sprehajanje z roko v roki po travniku in občutek žgečkanja trave med vašimi prsti.

Iz Rusije z ljubeznijo

Kaj je Sedov?

- Največja šolska jadrnica na svetu
- Naloga: urjenje mornarjev
- Splavijo jo leta 1921 v Nemčiji, leta 1945 preide v sovjetske roke
- Ime nosi po Georgiju Sedovu, raziskovalcu severnega tečaja
- Matično pristanišče: Murmansk, Rusija
- Dolžina: 117 m

- Širina: 15 m
- Ugrez: 6,5 m
- Teža: 3.476 bruto registrskih ton
- Površina jader: 4.195 m
- Hitrost z motornim pogonom: 8 vozlov
- Hitrost jadranja: 18 vozlov
- Najvišji jambor: 58 m
- Posadka: do 60 mož + 110 kadetov
- Kapitana: Victor Mishenev, Dimitry Polyakov

Andrej Bedek

Natalija Juhnov

Potovala sva Darja Počič in Matevž Korenjak

Potovala sva Darja Počič in Matevž Korenjak, Prekmurka in Savinjecan. Spoznala sva se med študijem ekonomije v Mariboru, zdaj pa živiva in delava v Ljubljani. Matevž se ukvarja s finančnim svetovanjem, jaz pa sem zaposlena v tržnem komuniciranju v Drogi Kolinski. Potovanje po Argentini priporoča vsem, ki jim ustrezajo sproščen južnoameriški temperament, dobra, predvsem mesna hrana in vrhunska vina.

Cordoba se v nedeljo opoldan popolnoma sprazni.

Hiša v Villa Gessel, v kateri je odraščal Che Guevara.

Potovanje po Argentini, drugi največji državi Južne Amerike

Mejni prehod s Čilom v Andih, 3700 m nad morskó višino

Tango v velikem Buenos Airesu

Decembra, ko se Evropejci tresemo od mraza, se na južni polobli začne poletje, ki traja do februarja. Prvi vtis po več kakor dvanajsturnem letu iz Madrida v Buenos Aires je povezan z visokimi temperaturami, hrupom in nemogočimi šoferji, ki bolj iz dolgčasa kakor iz nuje hupajo kot za stavo. Promet je izjemno gost, v središču Buenos Airesa poteka celo na šestnajstpasovnici in se umiri

edino ob nedeljah, ko zelo verni Argentinci preživljajo čas v krogu družine.

Grandes Buenos Aires, kot mu pravijo domačini, si to ime tudi v resnici zasluži. Razprostira se na ogromnem območju ob Atlantski obali in ima po različnih virih od 13 do 16 milijonov prebivalcev, ki sami sebe imenujejo »portenos«. Buenos Aires ali v dobesednem prevodu iz španščine »dober zrak« je razdeljen na četrti, od barakarskih predelov, kamor turisti bolj redko zaidejo, do prestižnih

Običajen prizor v Cordobi

Tango, mate

Večina Slovencev pozna Argentino po slovenskih izseljencih, nogometu, Eviti Peron ali Buenos Airesu. A Argentina je in ponuja veliko več. Razprostira se na 2,8 milijona kvadratnih kilometrih površine in sega od subtropskega do arktičnega podnebnega pasu. Poleg izjemne narave je za turiste zanimiva zaradi kozmopolitske prestolnice, odlične kulinarike in vina, seveda tanga in prave mere južnoameriške ležernosti.

Naravni most Punta Inca, največja naravna znamenitost Argentine

četrti, kot je na primer Recoleta, ki se lahko primerja ali morda celo prekaša Pariz. Prve dni sva preživela v starejši meščanski hiši v predelu San Telmo, ki sta jo mlada lastnika spremenila v bed and breakfast in opremila s starinami in umetninami.

Pomemben del argentinske kulture, predvsem pa Buenos Airesa je tango. Igra in pleše se na ulicah, v gledališču, gostilnah ali kar doma. Naučite se ga lahko na tečaju na ulici, na televizijskem tango programu ali v neštetihi šolah tanga. Je del tradicije in hkrati popularne kulture, saj je enako priljubljen med mladimi in starejšimi. Eden od najpopularnejših izvajalcev tango glasbe je bil Carlos Gardel. Argentinke so bojda ob njegovem angelskem glasu množično izgubljale zavest.

Zanimivost Buenos Airesa so tudi vsakodnevne demonstracije, ki jih v okolici predsedniške palače organizirajo različne interesne skupine. Tako sva, na

primer, videla demonstracije, ki so jih organizirali klovní, žonglerji in artisti. Protestanti so zelo glasni, vendar mirni. Morda tudi zato, ker je središče mesta dobesedno zastraženo s policisti in varnostniki.

Slapovi Iguazu

Po 16 urah vožnje z avtobusom sva iz glavnega mesta pripotovala v provinco Misiones. Leži na skrajnem severovzhodnem delu Argentine, na meji s Paragvajem in Brazilijo. Tu si Argentina in Brazilija delita slapove Iguazu, ki jih ustvarja reka Parana in so široki več kot dva kilometra. Slapove obkroža 2100 kvadratnih kilometrov subtropske džungle, ki je skupaj s slapovi zaščitena kot nacionalni park.

Iz mesta Puerto Iguazu, ki je najbližje izhodišče za obisk parka, vodi do slapov ena sama cesta, ki jo obkroža subtropski pragozd. Žal je promet mnogokrat usoden za divje živali, ki tu živijo. Upravljalca nacionalnega parka je tožil, da vidi

Aconcagua, najvišji vrh Južne Amerike

Slapovi Puerto Iguazu

in govedina

več divjih mačk, ki končajo pod kolesi edine ceste, kakor tistih v naravi. Sicer je živalstvo tu izjemno pestro, saj v nacionalnem parku živi več kot tisoč vrst različnih insektov, štiristo vrst ptic, več vrst mačk, opic, čudovitih metuljev in plazilcev.

Slapovi so izhodiščna točka za safari v pragozd. Ta je neprehoden, s terenskimi vozili se je mogoče prebijati po redkih poteh, ki so jih v preteklosti uporabljali argentinski vojaki za nadzor meje z Brazilijo. Šumenje vetra v krošnjah trideset- in večmetrskih dreves, redki zvoki iz gostega podrastja ter oglašanje številnih ptic so pravi balzam za ušesa in dušo.

Che Guevara je bil Argentinec

V osrčju kontinenta, približno enako oddaljenem od vzhodne in zahodne obale, dvajset ur od slapov Iguazu, je provinca Cordoba z enako imenovanim glavnim mestom. Pokrajina, poimenovana Sierras, je gričevnata in pretežno poraščena z nizkim rastjem. Raziskovali smo jo peš in z lokalnimi avtobusi, nanese pa je tudi, da smo ustavili mimovozeči tovornjak in prosili za prevoz. Argentinci so zelo prijazni in med vožnjo jih je zanimalo vse mogoče o Sloveniji in zimskih temperaturah pri nas, ob katerih so se kar križali. Veliko smo si imeli povedati, čeprav le redki obvladajo vsaj osnove angleščine.

V majhnem, mirnem mestecu Alta Gracia v Cordobi je mladost preživel Che Guevara. Mnogi ljudje po svetu mislijo, da je bil Che kubanskega rodu. Vendar to ni res. Rodil se je v Rosariu v Argentini, v Alta Garcio pa se je družina preselila zaradi hude astme, ki je vse življenje pestila tega velikega revolucionarja.

Tukajšnja ugodna klima naj bi malemu Cheju pomagala lajšati hude težave z dihanjem. Hiša, v kateri je živel družina, je danes spremenjena v muzej.

Ste že slišali za mate in argentinsko govedino?

Argentinci obožujejo meso na žaru, natančneje govedino. Priznati je treba, da z razlogom. Argentinska govedina je namreč odlična. Mehka in sočna. Verjetno k temu pripomore lagodno življenje krav, ki se pasejo na širnih pašnikih povsod po Argentini. Preprosti različni stojijo vsepovsod, v mestnih parkih, ob obalah rek, v hostlih, na številnih prostorih za piknik, na skorajda vsakem dvorišču in balkonu. Zidarji, denimo, si zakurijo kar na gradbišču in pečejo za slovenska merila nerazumljivo velike količine mesa. Za ljubitelje mesnih užitkov je Argentina obljubljena dežela!

Vsepovsod na poti od vzhoda do zahoda Argentine sva spoznavala tudi kulturo pitja pijače mate. Mlete liste rastline mate, ki ima podobne učinke kot pravi čaj ali kava, mešajo z vročo vodo in srkajo iz posebne posode. Tako mladi kot starejši pijejo to grenko pijačo zelo radi in vsepovsod. Mnogokrat nosijo

skodelico za mate in termovko z vročo vodo kar s sabo. Na primer na avtobus, v banko ali park.

Aconcagua, najvišji vrh Andov

Iz Cordobe sva po desetih urah z avtobusom prispela v Mendoza. Mesto Mendoza, prestolnica province Mendoza, je odlično izhodišče za ogled Andov, zelo znano tudi po vinih. Mesto je zelo evropsko, čisto in turistično.

Na skrajnem zahodu Argentine, na meji s Čilom v Andih, se 6960 metrov nad morjem bohoti najvišji vrh Amerike, Aconcagua. Eden najlepših pogledov na to veličastno goro, poimenovano tudi Streha Amerike, se razprostira ob znameniti Route Nr. 7. Ta slikovita cesta vodi iz Mendoze preko Andov in povezuje Argentino s Čilom. Mejni prehod je nahaja 3700 metrov nad morsko višino, cesto pa povezujejo tudi s starodavnimi inkovskimi potmi, ki so vodile tod mimo.

O neizprososti življenja tako visoko najbolje pričajo obrazi redkih domačinov, ožgani od sonca in večnih vetrov. To območje, še posebej čilska stran, je tudi eno od najbolj potresnih območij na svetu.

Veliko peska in papig

Po osvojitvi zahoda naju

Plesalca plešeta tango ob živi glasbi.

je čakala vrnitev na vzhodno obalo. Ves čas sva potovala z avtobusi, ki so v Argentini razred zase. V ilustracijo naj navedem, da sva za 22-urno vožnjo preko cele celine plačala okoli 10.000 dolarjev na osebo, vključno s hrano in pijačo. Tudi stoli so, v primerjavi s slovenskimi, zelo široki. V eni vrsti so samo trije sedeži in ne štirje kot pri nas. Je pa res, da je tudi število potnikov neprimerno večje.

Severovzhodni del argentinske atlantske obale je po večini peščen. Petdeset ali sto metrov široke peščene plaže se razprostirajo kilometre daleč. V malem mestecu Villa Gessel na Atlantski obali, kjer sva si najela bungalov, so peščene tudi ulice. Žal morje zaradi prevelikih valov ni primerno za plavanje. Tako sva z domačini igrala različne igre na plaži, s konji raziskovala skrite koticke in se spopadala z velikimi valovi.

Zelo sva bila presenečena nad številnimi papigami modrih in zelenih barv, ki jih je mogoče videti prav toliko kot pri nas na primer siničk ali vrabčkov.

Po štirih dnevih poležavanja na pesku naju je čakala še vrnitev v veliki Buenos Aires, kjer sva preživela še božič, in se nato vrnila v domovino praznovati novo leto.

Šestnajstpasovnica v Buenos Airesu je prazna samo nedeljah.

Prst v oddaljeni regiji Misiones je rdeče barve.

Poltovornjaki in tovornjaki so zelo priljubljeno prevozno sredstvo.

Profesionalni sprehajalci psov, običajen prizor v Buenos Airesu

Palme uporabljajo za telefonske drogove.

Ob atlantski obali se razprostirajo neskončne peščene plaže.

znanih Pomurcev Pén jih je odprl

**Ozvald Tučič, novi župan
občine Križevci
pri Ljutomeru**

Po kratkem upokojenskem stažu sem se bolj po naključju kot načrtno znašel med kandidati za župana. Moja kandidatura je namreč posledica namigovanj v vašem Vestniku, kjer so me v prvem predvolilnem napovedniku imenovali za kandidata Vestnika. Ljudje okrog mene – prijatelji, znanci, sovaščani so predlog vzeli zares in me začeli nagovarjati. Prišlo je tako daleč, da sem še sam zadevo vzel zares, kandidiral in na lastno presenečenje zmagal v prvem krogu. In ker so mi ljudje izrazili tolikšno zaupanje, imam zdaj obvezo, da uresničim njihova pričakovanja in svoje obljube. Na srečo jih nisem trosil brez premisleka in realnih osnov, vendar se bom kljub temu moral pošteno potruditi. Poprijel sem že prvi mesec s pripravo proračuna za prihodnje leto. V vseh krajih so bili te dni zbori krajanov – bili so dobro obiskani –, na katerih smo skupaj ugotovili najnujnejše potrebe ljudi, ki mi bodo osnova za vsebinsko in finančno oblikovanje proračuna. Potem pa bomo skupaj poprijeli za delo, to pa bo, vsaj mislim, najlepši del mojega županovanja.

Po delu v vinogradu se priležeta počitek in dobra domača kapljica. Na vinograd sem se navezal že zgodaj v mladosti. Vsa sreča, da ga je vzljubila tudi moja žena. Včasih se mi zdi, da ji pomeni celo več kot meni. Je gonilna sila in prava »virtija«. Najljubše delo v vinogradu sta rez vinske trte in trgatav ter seveda posedanje z ženo ali prijatelji v senci brajd ali postanek v kleti in požirek najboljšega.

Šest zetov našega sorodstva na eni sami fotografiji. Je tudi spomin na pokojnega direktorja in glavnega urednika Vestnika Juša Makovca, ki sedi desno.

Večino svoje poklicne kariere sem bil ujet v mrežo šolstva, kar na svoj način simbolizira fotografija, nastala ob nagovoru maturantom. In če povem, da je šola moja rojstna hiša, pravzaprav niti ni nič čudnega, da sem vse do upokojitve ostal ujet v tej šolski »mreži« in še zdaj nisem čisto zunaj.

Iz otroštva je v mojem arhivu veliko fotografij, ki so mi pri srcu. Z veliko napora sem izbral dve, vendar je prostora za objavo samo za eno. Dojenček v varnem naročju mame – februarja 1943 naju je fotografiral znani radenski fotograf F. Bračko – je fotografija, ki ostaja v arhivu, na objavljeni pa sem s sestro Stanko (posnetek je iz leta 1950), ki je žal tragično preminula v prometni nesreči. Sicer pa smo bili v družini štirje otroci – še sestra Mirna in brat Peter. Naše družine so raztepane od Štajerske do Primorske.

Vsak pravi Slovenec se mora povzpeti na Triglav vsaj enkrat v življenju. Z ženo Nado sva to izpolnila, pa ne le enkrat. Ko hodiš z ženo ali z vso družino po planinskih poteh, ne občuduješ samo naravnih lepote, ne krepiš samo telesa, ampak bogatiš in krepiš tudi medsebojne in družinske vezi. Ob planinarjenju obožujem tudi smučanje, ki je pri nas pravzaprav družinski šport.

In še en hobi, ki ga ne bi rad zamolčal. Za lovstvo me je navdušil moj pokojni tast. K temu nekako sodi streljanje na glinaste golobe. Nisem tekmovalec, znam pa zadeti. Upam, da bosta vnuka moja naslednika.

Imel sem srečo in čast sooblikovati vzpon ljutomerske gimnazije. Tole je spomin na otvoritev novih šolskih prostorov leta 1998. Pridobitev je s prisotnostjo počastil takratni šolski minister dr. Slavko Gaber (levo), skupaj z mano pa je bila presrečna tudi takratna predsednica sveta šole profesorica Liana Miholič.

In še en srečen trenutek iz mojih šolskih dni – sprejem zlatih maturantov. Z najboljšimi v šolskem letu 2000–2001 sem bil pri predsedniku države Milanu Kučanu na Brdu pri Kranju. Najboljši na ljutomerski gimnaziji pa so v tem šolskem letu bili (od leve) Saša Novak, Alenka Vittori, Vesna Šavel, Vita Stajnko in Lucijan Prelog.

Jernej Buzeti: »Prekmurje je zlato v rudniku«

Tokrat vam predstavljam diplomanta Fakultete za upravo, trenutno pa tudi študenta magistrskega študija na isti fakulteti. Če so že mnogi Prekmurci dokazali, da lahko zavzamejo vodilne položaje na ravni države, v gospodarstvu in še kje, je prav Jernej Buzeti dokaz, da smo lahko glavni tudi med slovenskimi študenti. Jernej je namreč predsednik Samostojne akademske skupine, ki so ji na Univerzi v Ljubljani na nedavnih volitvah potrdili primat med študentskimi skupinami. Tako bo kmalu prav na njegov predlog izvoljen tudi nov predsednik Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. Doma je iz Bakovcev. Kot otrok si je želel postati »direktor nekega podjetja oziroma šef ali učitelj v šoli«. V prostem času rad obišče športne prireditve ali se sprošča v savni ali ob dobri knjigi.

Jernej se rad spominja svojega otroštva. »Vzgojali so me dobri starši, babice in dedki so bili izjemni in tudi vsi drugi so bili super. Če sedaj pogledam nazaj, mi to pomeni res največ, da sem svoje otroštvo preživel med dobrimi ljudmi, in to je največje bogastvo, ki sem ga dobil v otroštvu.« Dobro se spominja dogodka, ko mu je dedek podaril ribiško palico. Ribarjenje ga je prevzelo in še sedaj mu z veseljem nameni čas, če ga le najde. »To me pomirja in mi daje novo energijo.«

O prodajanju knjig in šolskem sistemu

Osnovno šolo je obiskoval v Bakovcih. Vsakih pet let se dobijo s sošolci in obujajo lepe spomine na brezskrbne dni: »Joj, bili smo tako neobremenjeni. Res je bilo zelo lepo, toda to je že daleč nazaj.« Kot otroci so bili seveda nagajivi. V prvem ali drugem razredu je začutil, da imajo doma več kot zadosti knjig, in jih je nesel v šolo. Tam jih je prodajal učiteljem. Seveda so čez nekaj časa ugotovili, da jih je vzel brez dovoljenja staršev. »Temu se še danes smejemo. Toda v otroštvu smo polni idej in ravno zaradi tega je pomembno, da uživamo oziroma živimo brez pritiskov. Zaradi tega sem tudi dokaj kritičen do šolskega sistema v Sloveniji, ki je daleč od idealnega. Ni mi všeč na primer devetletka, ki bo prinesla še slabše rezultate kot osemletka. Otroci so v otroštvu preveč obremenjeni in to ni dobro. Otroku bi morali dopustiti, da se pri petih oziroma šestih letih igra in počasi razvija. Kaj pomaga, če se nekdo nauči brati in pisati tako zgodaj, če bo imel potem mogoče čez dvajset let razne druge težave, ki imajo vzrok v otroštvu.«

Šola ni vse

Njegov odnos do učenja je bil vedno zelo resen in odgovoren. Uspeh ob koncu leta je bil venomer odličen. Toda že v srednji šoli je spoznal, da šola ni vse, saj se mnogo lahko nauči tudi zunaj nje. »Pomembno je, da si čim aktivnejši na vseh področjih, ki te veselijo. Niso vse samo knjige. Največ se naučiš iz prakse in zato je zelo pomembno, da spremljaš vse tisto, kar te zanima, in spremljaš stvari v praksi. Potem je mnogo lažje vse skupaj razumeti in primerjati teorijo iz knjige s prakso. Moramo razmišljati in povezovati stvari. In zato je tudi v študentskih letih zelo pomembno, da smo čim aktivnejši na različnih področjih. Čim aktivnejši si, tem boljše je. Tudi jaz sem se na neki način v študentskem obdobju našel. Vem, kaj želim, in to je dobro. Veliko študentov sploh ne ve, kaj si želijo v svojem življenju početi. Nimajo ciljev in to je zelo skrb zbujajoče. Včasih imam občutek, da

Predsednik Samostojne akademske skupine – S podporo ekipe določil favorita za predsednika ŠOU v Ljubljani

razmišljajo na tak način, da bo že nekdo drug poskrbel za njih. Niso samozavestni, premalo so aktivni oziroma na neki način se ne zavedajo, da morajo poskrbeti sami zase.

Študij

Po končani srednji šoli se je odločil za študij na Fakulteti za upravo. Družboslovje ga veseli in to je področje, na katerem želi graditi kariero. Po diplomu (diplomiral je letos oktobra) se je odločil še za podiplomski študij, ker želi svoje znanje še poglobiti, izpopolniti in graditi na svoji osebnosti. Meni pa, da so časi, ko si končal šolo in se je s tem učenje končalo, mimo. »Moramo se izobraževati vse življenje.«

S skupino priboril nov mandat in izboljšal rezultat

Samostojna akademska skupina (SAS) je dobila pred dvema letoma na volitvah večino v študentskem zboru, ki je najvišji organ ŠOU v Ljubljani. Konec oktobra je mandat potekel in študentje so se ponovno odpravili na volitve. Mesto predsednika SAS je letos spomladi prevzel Jernej, zato je vodil tudi volilno kampanjo. Z rezultati volitev je zelo zadovoljen, saj so na volitvah ponovno zmagali in tako dobili nov mandat, da naslednji dve leti vodijo ŠOU v Ljubljani. Pritožuje se le nad medijem odzivom medijev, saj so študentskim volitvam mediji posvečali manj pozornosti zaradi lokalnih volitev, ki so bile dva dni pred študentskimi. Vseeno pa smo lahko zasledili namigovanja, da želi Jernej prevzeti mesto predsednika ŠOU v Ljubljani ali pa predsednika Študentske organizacije Slovenije (po Ulčarju sedaj vodi ŠOS Saša Albreht). Na ta namigovanja odgovarja: »Kot predsednik Samostojne akademske skupine, ki je dobila na letošnjih študentskih volitvah največje zaupanje študentov, sem za predsednika ŠOU v Ljubljani naši skupini predlagal Tomaža Černeta. Naša skupina je nato sprejela odločitev, da predlaga Tomaža Černeta za kandidata za predsednika ŠOU v Ljubljani. Tomaž je pravi kandidat in je sposoben uspešno voditi ŠOU v Ljubljani. V letošnjem letu ima ŠOU v Ljubljani tudi pravico predlagati kandidata za predsednika ŠOS in prepričan sem, da bo predlagani kandidat sposoben voditi Študentsko organizacijo Slovenije.« O študentskem organiziranju meni, da se bo razvilo na zelo visoko raven, obenem pa dodaja, da bo prišlo prav gotovo do določenih sprememb ter da ima SAS izdelano podrobno vizijo.

Kako vidi Prekmurje čez nekaj let

»Slovenija se mi zdi preveč centralizirana, čeprav smo zelo majhna država. Zaradi tega sem tudi zelo vesel, da se bodo sedaj končno izoblikovale pokrajine oziroma so se že. Prekmurje je po mojem mnenju zlato v rudniku, ki se bo zasvetilo čez nekaj let. Menim, da če bodo na pomembnih položajih pravi ljudje, ki so sposobni dialoga, da bomo v zelo kratkem času zelo zadovoljni in presenečeni. Največji zaklad se skriva v ljudeh samih in tega se moramo zavedati. Prepričan sem, da bo Prekmurje čez nekaj let najbolj razvijajoči se del naše lepe Slovenije. Murska Sobota pa mora res postati središče, v katerem se bo prepletalo kulturno, športno in drugo dogajanje. O tem sem prepričan, saj Mursko Soboto vodi župan, ki ima vizijo, ideje, pogum in znanje. Treba je samo še verjeti in zaupati v svoje sposobnosti in narediti korak naprej.«

Iztok Štefanec

Človek, ki obožuje adrenalinske živali

To je zgodba o enaintridesetletnem Petru Lukaševu iz Šalovec, ki je sicer odrasel v Martjancih, po rodu pa izvira iz Belorusije, namreč od tam je bil njegov stari oče. Končal je srednjo zdravstveno šolo in je zaposlen na infektološkem negovalnem oddelku v rakičanski bolnišnici.

Že deveto leto živi v Šalovcih, kamor se je preselil na novi dom k svoji soprogi Renati Sovec in tam začel gojiti živali. V velikem ograjenem dvorišču mi je razkazoval svinje: divjo svinjo Čebelico in čredo prašičev krško-poljske pasme, gre za avtohtono slovensko pasmo črno-bele barve. Za te prašiče je pomembno, da so vse leto zunaj na prostem. Peter je izjemen ljubitelj psov in velik poznavalec ter vzrejeval pasme ameriški pitbul terier (APBT), ima dva psa te pasme, potem štirimesečnega nemškega ovčarja in eno psico križanko.

Pripoved o Kingu – adrenalinskem psu

»Jaz imam rad hitro vožnjo z avtomobili in motorji, v bistvu uživam v vsem, kar je adrenalinskega, tudi v družbi nevarnih živali,« je dejal Peter.

In zakaj je tisti črni pes na verigi odmaknjen od drugih psov? »To je King, star dve leti in pol, pasme APBT, ki sem ga pripeljal iz koprškega zavetišča za živali in ima burno preteklost. Zanj sem izvedel po televiziji v oglasih, saj je bil teden dni pred evtanazijo. Enkrat je bil odvzet lastnikom in dvakrat vrnjen v zavetišče. Že dlje časa so predvsem v Italiji in tudi drugod popularne ilegalne borbe psov in King je bil vzrejen prav za ta šport. Ti psi dosegajo na trgu ogromno ceno. Policija je to črno mrežo nekaj časa spremljala, potem posegla in Kinga oddala v

Peter z večjim pitonom, Renata drži v roki albina tigra pitona.

sceno kot pri prejšnjem lastniku? »Tako hude ne, toda naši psi mešanki je prizadejal hude rane, vendar je imela srečo, da je bil King na verigi. Ko sem ga pripeljal iz zavetišča, sem ga spustil v golobnjak kot v zaprt prostor. Nisem mogel verjeti, da je v dveh minutah pokončal čisto vse golobe, ki jih ni bilo malo. Mene je enkrat ugriznil, tako da sem moral na bolniški dopust. Drugače je postal v pol leta, kolikor je pri meni, civiliziran pes, ker sem z njim delal postopoma, počasi in premišljeno, sem poznavalec te pasme. King se že dobro razume

je na veliko prebral na knjižnici literature o plazilcih, vendar zaveda, da se za neko žival odloči in jo kupi takrat, ko izpolnjuje vse bivanjske pogoje, pozna njegovo obnašanje, prehranjevanje in vse drugo. Trenutno ima doma dva indijska pitona, podvrsti tigra pitona, in en od njiju, mlajši, albin, torej brez pigmenta. Takšni živali v naravi ni, če pa jih naraščajo, jih naravni sovražniki takoj, ko se izležejo, opazijo kot beličniki končajo v prehranjevalni verigi. Albino kače vzrejajo v ujetništvu, so veliko občutljivejše kot njihovi obarvani bratje in se ne plodijo. Na tržišču so takšni pitoni vse bolj priljubljeni, a zaradi redkosti (v Sloveniji sta poleg njegovega še dva albina, v Prekmurju pa edini) in gojenja imajo neznansko visoke cene. Za njih se odločajo samo pravi ljubitelji belih kač, kot je Peter Lukašev. Sicer se je Peter odločil za rejo udavov in pitonov.

Razlika med udavom in pitonom

Družina udavov obsega dve poddružini: udave v ožjem smislu in pitone. Poznamo več vrst pitonov, med katerimi je indijski piton, in njegova podvrsta je tiger piton. V tej podvrsti se pogosto pojavljajo albin, ki so bele barve ali belorumenene barve. Telo vseh teh velikanih je zelo mišičasto. Prehod med glavo in trupom označuje nekolikozna ožji vrat. Rep je razmeroma kratak. Kače velikanke, kamor spadajo udavi, niso strupene, kar ne pomeni, da niso nevarne.

Indijski pitoni živijo v naravi od juga indijske podceline do vznožja Himalaje in od obal Arabskega morja do južne Kitajske. V dolžino dosežejo sedem do osem metrov.

Bojan Zadravec

Na povodcu ima Kinga, ubijalca drugih živali. V ozadju so krško-poljske svinje, Čebelica je med tem v svojem skrivališču.

koprski azil. Do ljudi je dokaj miren, ampak vzgojen za ubijalca živali. Pokonča vsako živalsko bitje, do katerega se prebije. Neki človek, ki ga je posvojil pred mano, je Kinga pripeljal domov, spustil na dvorišče in pes se je lotil dela. Najprej je raztrgal domačega psa, skočil čez sosedovo ograjo, tam pa je pokončal še sosedovega psička. Nato je King spet pristal v azilu, kjer se je sprehajal v ločenem boksu, dokler ponj nisem prišel jaz.

Je pri vas uprizoril tudi tako

s psico enake pasme. Kličejo me ljudje, ki želijo psice pariti s Kingom, tudi naša psica bo imela njegove potomce. To mi je cilj.

Verjeli ali ne, celo junaška divja svinja Čebelica se je skrila v svoj hlev, ko je Peter na povodcu po dvorišču sprehajal nekdanjega črnega »gladiatorja«.

Peter priznava, da si že od nekdaj želi rediti takšne živali, kakršnih nima vsak, tako nenavadnih, nevarnih in redkih. Že nekaj mesecev je minilo, odkar se je odločil za gojenje kač, pred tem

Franc Slana,

akademski slikar

Težko bi trdili, da je Prlek, čeprav se je rodil v Bodislavcih pri Mali Nedelji, pa tudi njegov oče je od tam doma. No, korenine so torej prleške, pa smo rekli, da ga uvrstimo v našo galerijo prleških in prekmurskih obrazov, čeprav nismo zasledili, da bi France Slana kdaj posebej omenjal svoje prleško poreklo. Tega končno tudi nihče ne pričakuje, saj je njegovo življenje ubralo drugačno pot, v stran od gričev Slovenskih goric.

Mama, Gorenjka, je spoznala svojega Franca Slano, ko je ta kot žandar čuval kraljevo rezidenco na Bledu. Po poroki sta se preselila v vasico nedaleč od današnjega termalnega kopališča v Moravcih pri Bučkovcih, kot smo še nedavno rekli Mali Nedelji. Tam je France Slana oktobra leta 1926 zagledal luč sveta. To pa je tudi skoraj vse, kar ga povezuje s Prlekijo. Ko mu je bilo dve leti in pol, se je družina preselila v Split.

»Kakor bi bilo včeraj,« se spominja Slana prvega dne v Splitu. »Skozi okno našega stanovanja se je videlo morje in ta pogled me je spremljal vse življenje.« V Splitu je odrasčal, tam hodil v osnovno šolo in užival brezskrbno mladost. S sosedom, pravzaprav sostanovalcem v isti hiši, Vladimirjem Bearo, poznejšim slavnim nogometnim vratarjem, je hodil k splitskim sokolom.

Drugi razred gimnazije je obiskoval že v Ljubljani in se tam kmalu srečal z likovno umetnostjo. Obiskoval je tečaj slikanja, ki ga je vodil Hinko Smrekar. Leta 1944 je šel v partizane, kjer je v Beli krajini sodeloval z Božidarjem Jakcem in Ivom Šubicem. Po vojni se je vpisal na ALU in leta 1949 diplomiral. Prvo samostojno razstavo je imel leta 1953 v Mali galeriji. Odzivi so bili ugodni, kritika ga je dobro sprejela. V seriji znamk, ki jih je izdala Jugoslovanska po-

šta z naslovom Interjer v jugoslovanskem slikarstvu, najdemo tudi njegov motiv Gostilna v Stari Loki.

France Slana je danes priznani umetnik, ne le doma. Razstavljal je od Kuvajta, Malte, Egipta, evropskih držav do Amerike, kjer so bile njegove razstave v več mestih še posebno odmevne. Rezultat teh razstav je tudi knjiga Watercolors, Paintings and Drawings, ki jo je izdala

To je on

Zgodba z naslovnice

ameriška založba Control Data Ars iz Minneapolisa. Tudi v Sloveniji je o njegovih delih izšlo več monografij in drugih edicij.

France Slana obvladuje vrsto slikarskih tehnik, znan pa je predvsem kot eden najodličnejših slovenskih akvarelistov. Ukvarja se tudi s slikanjem na keramiko in tapiserijo. V njegovem opusu se že od začetka pojavljajo portreti, zlasti otroški, s čutnostjo prežeti ženski akti, obmorski pejzaži in vedute, živali, zlasti ribe in petelini, cvetlična tihožitja ...

Živi in dela v Ljubljani, sezidal pa si je tudi hišico na Krki na Dolenjskem.

France Slana in Miro Cerar, 1964. Ljubezen do športa, predvsem gimnastike, in glasbe, predvsem jazza, so njegovi stalni spremljevalci na poti skozi življenje.

Zgodbe

Ki jih piše

življenje

Mirko Babič

Štirideset let življenja z

Na nogometni tekmi nisem bila še nikoli in svetovnega prvenstva mi ni bilo mar, čeprav to ne pomeni, da teh užitkov ne privoščim vsem drugim. Zdi se mi namreč občudovanja vredno, če srečam nekoga, ki ima v življenju kakšno trajno in pozitivno strast ter je nečemu do konca zvest. Takšni ljudje so videti zadovoljni, srečni, s filozofsko besedo – uresničeni. Kot na primer gospod Mirko Babič, nekdanji nogometaš in nato blagajnik NK Mura, vesten bančni uslužbenec, mož in družinski oče, katerega zgodbo je zaradi takšne zvestobe treba zapisati, čeprav vem o nogometu res zelo malo in nisem bila na tekmi niti takrat, ko je bil v Fazaneriji OFK Beograd. Zato se vsem, ki vedo veliko več in bi napisali bolje, opravičujem.

Ko je gospod Mirko Babič kmalu po vojni začel igrati za NK Mura, so se na tekme vozili s tovornjakom ali vlakom, po treningih so izgubljeno energijo nadomeščali s kosom kruha in skodelico mleka, plačilo je bilo navdušenje zveste publike, saj besed nagrada, honorar in dnevnicca še ni bilo v njihovem slovarju.

Sicer pa Mirko Babič vsaj delno spada v tisto skupino Sobočanov, ki so jih pred drugo vojno in tudi po njej imenovali prišleki oziroma Slavi – njegovega očeta so Italijani namreč pregnali s Primorskega, naselil se je v Soboti in se poročil z domačinko Vilmo Markovič. Najprej je opravljal delo grofovskega oskrbnika, nato uradnika na občini. Mirko je bil v družini s štirimi otroki najmlajši,

Igralci lepega špila s prijazno gostilničarko v Brezovcih

pred njim so prišli sestra Zorka ter brata Stanko in Laci. Vojna leta pa so pustila svoj pečat tudi v Babičevi družini. Leta 1944 so brata Stanka odpeljali v Dachau, kar je očeta tako prizadelo, da je od žalosti zbolel. Odpeljali so ga v Sombotel v bolnišnico, kjer je umrl in kjer so ga tudi pokopali, družina pa po vojni ni več mogla najti njegovega groba. Stanko se je iz taborišča vrnil živ, vendar tako suh, da ga niti mama ni spoznala.

Po vojni pa so se začeli boljši časi, zlasti za Mirka, ki je s šestnajstimi leti začel igrati nogomet pri Muri in zaradi tega opustil celo šolanje na gimnaziji, kar se mu je pozneje seveda maščevalo. Uspelo mu je sicer dobiti službo v banki, a leta 1960 so uslužbenci morali doseči predpisano izobrazbo. V tem času je še vedno igral nogomet, imel pa je tudi že družino, ženo in hčerko, in moral se je odločiti med šolanjem in nogometom. Odločil se je pravilno in končal ekonomsko šolo, vendar odločitev ni bila lahka. Z nogometom pa se je znova in na drugačen način povezal leta 1978, ko je v NK Mura začel opravljati delo blagajnika, kar dela še dandanes.

Spomini gospoda Mirka so skoraj vsi po vrsti zelo lepi – od sezone 1946/47, ko se je vse začelo, pa do današnjih dni, čeprav razmere v soboškem nogometu včasih niso bile in tudi zdaj niso rožnate. A na začetku, tako pripoveduje, so mladi fantje živeli lepo življenje – nogometašev, lepo predvsem zato, ker so igrali s srcem in voljo, z ljubeznijo do svojega kluba in publike. Po dnevnicah ni nihče niti spraševal, bili pa so veseli fasunge, ki jim jo je po trenerjevem seznamu vsak mesec delil trgovec Ivo Kardoš, ki se ga stari Sobočani gotovo še spominjajo. Sladkorja, moke in vsega drugega je bila najbolj vesela mama. Tudi treningi so bili nekoč čisto drugačni – trenerji so bili vsi domači, tako imenovane priprave so vedno potekale v domačem kraju. Ker so bili vsi po službah, so bili treningi vedno popoldan, in sicer trikrat na teden. V moštvu sta bila tudi dva »tujca«, uvožena igralca Feri Maučec iz Gančan in Stanko Klepec iz Beltincev. Po treningu so vsakokrat dobili kos kruha in skodelico mleka – za nadomestilo energije. Vendar pa jim je energijo dajalo tudi navdušenje publike – nogomet je bil v Soboti zelo priljubljen in to se pozna še sedaj, ko je Mura v tretji ligi in ima kljub temu več obiskovalcev kot recimo Gorica, ki je v prvi. Takrat, še v šestdesetih, pa je bila Mura v drugi jugoslovanski ligi in to je za manjše mesto, kot je bila takrat Sobota, nekaj pomenilo. Na žalost pa, pravi gospod Babič, se je moral v teh letih učiti in se je od nogometa oddaljil tako zelo, da niti na tekme ni hodil.

Iz zgodnjega nogometnega obdobja Mirka Babiča pa se da izbrskati še marsikaj zanimivega, saj je igral nogomet polnih 12 let. Še danes se srečuje z nekaterimi nekdanjimi soigralci, ki ga včasih še pokličejo Mlajši, kot so ga klicali nekoč, ko je nogomet igral tudi njegov starejši brat Laci. Bila je to tudi doba številnih dobrih igralcev, med katerimi se je najbolj odlikoval Feri Zelko, najboljši nogometaš Prekmurja, pa tudi doba dobrih predsednikov in tajnikov kluba.

V dvanajstih letih je bilo odigranih veliko tekem, nekatere tekme ali dogodki pa so še posebej ostali v spominu: leta 1948 so nogometaši Mure postali prvaki v drugi slovenski ligi, burna je bila tekma z lendavsko Nafto, saj je bila Nafta prvi slovenski klub, ki je igral v jugoslovanski ligi, na žalost pa so morali kmalu odnehati, menda zaradi pomanjkanja denarja. Tekme so igrali v Mariboru, Ljubljani, Gorici, Kranju, Jesenicah, v eni sezoni, ki je trajala od marca do oktobra, so odigrali deset do dvanajst tekem, odvisno od tega, koliko moštev je bilo. Ko so se vračali s srečanj, so vedno peli, pa naj so zmagali ali ne. Če so izgubili, se nihče ni kaj posebno razburjal, rekli so jim, da bo naslednjič pač bolje. Mirko Babič je bil centerhalf – pojasnjuje, da je to najpomembnejši igralec obrambe, vendar ni tako atraktiven kot srednji napadalec, ki daje gole. Še posebno pa mu je ostala v spominu tekma reprezentance Prekmurja, ki je bila izbrana iz Sobote in Lendave, proti Lokomotivi iz Zagreba, ki je igrala v prvi jugoslovanski ligi.

Tudi financiranje nogometa je bilo v tistih časih drugačno, glavni vir dohodka so bile nekoč tombole, vse do takrat, ko so različna podjetja začela prispevati denar.

Ponosni dedek z vnukoma

Kdo pa so ti mladi fantje?

Iz skupine Finesse (stare in prve Finesse)

Črno-bela fotografija, stara nekaj več kot trideset let, na kateri so mladi muzikantje iz Prekmurja, nas ponese v čas rokerjev, mogoče tudi malo v obdobje hipijev, ki so se razvili v deželi neuvrčenih narodov, torej naši hipiji so se rodili v Jugoslaviji in so bili bratrance v tretjem kolenu recimo Janis Japlin, tistim pravim hipijem.

Prekmurska mladina je pred kakimi tridesetimi leti veseljačila ob kokti, rumkoli, pivu, brizgancih. Kadili so cigarete Ibar, 57, Drava, tu in tam pa posamezniki tudi konoplje liste. Takrat se je mladina na žurke vozila največ s kolesi in mopedi, le malo je bilo še avtov. V tistem obdobju so cveteli Bobri in Kantina ob Muri in Čarda pri Murski Soboti. To je bilo obdobje veselja in dobre skupine so bile zelo iskane in gostilničar se je za dobro muziko pogodil včasih tudi za enkrat več denarja, samo da je dobil muzikante, ki pa so poleg denarja igrali še zaradi deklet, katerih jim nikoli ni manjkalo, vsaj tako mi je povedal glasbenik Matija Horvat - Tjaš iz Beltinec, ki je bil član nekoč znane skupine Finesse. Obstajali sta dve zasedbi Finess, prva iz sedemdesetih in druga iz osemdesetih let prejšnjega stoletja. Tjaš je nastopal v obeh, vendar najin pogovor se je usmeril na tiste starejše, katerih fotografijo je dal na mizo in o njih pripovedoval čustveno, z rahlim nasmeškom na obrazu, in spet ponovil: »Bili smo avantgarda, nismo bili folklor ali Kocipri. To je bil bend, ki je v tistem obdobju že igral pesmi svetovno uveljavljenih

glasbenikov. Igrali smo za mlade in starejše. Dvorane ob naših nastopih so bile nabito polne, tako da tisti, ki so bili spredaj pri odru, niti niso mogli na stranišče. Bili smo enkratni, obenem pa eminentni za tiste čase in v Prekmurju smo veljali več kot Avseniki. Upam si trditi, da smo bili vsi člani Finess nadarjeni glasbeniki. Niti edne ne bi bilo podobne skupine kak je bila naša. Pred nami je obstajala slovita Bobi grupa, ki je razpadla.«

Ime Finesse po pripovedi ni bilo zato, ker bi bili v skupini fini, ampak je tako pisalo na brivski vodici enega od članov Finess. Ime je bilo predlagano in sprejeto. Seveda so člani starih Finess, takrat stari okrog dvajset let, le Matija oziroma Tjaš jih je štel nekaj čez trideset, igrali tudi slovenske in hrvaške skladbe. Prednost te skupine je bila v tem, da so imeli dva trobentača, česar v tisti dobi po Tjaševih besedah, ki je prišel k Finessam z glasbene akademije, ni bilo daleč naokoli. S trobentami so bili, po pripovedi, tako daleč kot Real iz Barcelone v nogometu.

Fotografija je nastala leta 1972. Na njeni hrbtni strani je s kemičnim svinčnikom zapisano: »Finese (prve - originalne, igramo vsak vikend čez zimo v kletnih prostorih gostilne Pomurje (Prša) v Žižkih)«.

Tjaš mi je opisoval člane Finess iz obdobja, ko je nastala ta fotografija, namreč fantje so se menjavali, zapuščali skupino ali bili odpuščeni.

S fotografskim aparatom je ujet Tibor Kovač - Tibi iz Dobrovnika. Bil je odličen za bobni in v skupini je s svojimi dolgimi lasmi, »polmetrskim glavnikom« v žepu, z drobnim obrazom, na katerem so bila majhna očala, ter s tipičnim stilom oblačenja predstavljal hipija. Skupini se je pridružil po tistem, ko so igrali v Veliki Polani in je Tjaš Horvat z odra zagledal pri vходу dva subkulturnika tistega časa, ki nista hotela plačati vstopnine. Tjaš je velel po mikrofону, naj ju spustijo noter, misleč, da bosta mogoče s svojo drugačnostjo, vsaj na zunaj sta bila videti nenavadna,

usedel za bobne, na katere se je dobro spoznal. Naslednji dan je postal njihov.

Naslednji je Stanko Horvat - Jovo iz Beltinec, nadarjen trobentač, ki je bil pred kratkim star petdeset let in je bil v skupini najmlajši.

Na sredini s kitaro je Zdravko Trstenjak iz Središča na Hrvaškem. Izvrstno je pel hrvaške skladbe in bil glavni vokalist. Znan je bil po tem, da je z lahkoto znal osvojiti žensko srce.

Potem je na fotografiji Matija Horvat - Tjaš, trobentač iz Beltinec, okrog katerega se je vsa zasedba zbrala, vendar ni pustil slišati, da je prav on vodilni v »bendu«. Kot mi je povedal, je že kot študent glasbe v Ljubljani o sebi slišal takšne pozitivne komplimente, da jih ni mogel niti ni želel verjeti. Tjaš je bil kasneje ustanovitelj mlajših Finess.

Zadnji z orglami je Milan Žižek iz Dolnje Bistrice, vsaj nekoč je tam živel. Imel je smisel in poseben talent za melodičnost. Fantje so zaradi njega neshetokrat morali igrati pesem *Ja nevene*, ki je bila samo Milanova. Še danes noben med njimi ne ve, kdo je avtor in originalni izvajalec tega komada.

Matija oziroma Tjaš je še posebej pripomnil, da v tistem času ni bilo pomembno, ali si »grdi eli fajni, mladi eli stari, samo ka si bil mužiška, ka žensk nan nej nikdar falijo! Zaj je pa stvar takša, eden od nas je stari, drugi shirani, of stari, jes pa tudi stari, glavno pa, ka smo lejpi pa živji.«

Glavni razlog, da so prve Finesse sredi sedemdesetih let, za njimi pa tudi druge, razpadle, je bil, kakor za večino bendov, sluzenje vojaščine.

Bojan Zadravec

NK Mura

Nekdanji nogometaši:

Kološa, Zelko, Babič, Cvetko, Hojer, Koblencer

Pri tombolah je imel gospod Babič kot blagajnik kluba pomembno vlogo, čeprav so takrat delali vsi in z veseljem. Če je bilo lepo vreme, so veliko zaslužili, saj so ljudje privreli z vseh strani, vozili so posebni vlaki in avtobusi. Glavni dobitki, navadno avtomobil, je klub kupil, preostala darila pa so dobili. Dogodek je bil velik - s plakati je bilo polepljeno celo Prekmurje, napovedovalo se je v štirih jezikih: slovenskem, hrvaškem, madžarskem in nemškem.

Ob vsej ljubezni do nogometa in zavzetosti pa je Mirko Babič 40 let vestno opravljal svoje delo v banki na različnih delovnih mestih. Vsega tega pa ne bi mogel, če mu ne bi stala ob strani družina, zlasti žena Marija, dobra sopotnica in svetovalka, pa hči Edita in sin Saša, ki imata že oba svoje družine. Gospod Mirko pa je srečni dedek dveh vnukov Rokija in Luke - tudi bodočih nogometašev, ki oba trenirata pri Muri - nogometni gen je v Babičevi družini namreč preskočil eno generacijo. Športnega načina življenja pa tudi sam še ni opustil, s prijatelji, nekdanjimi nogometaši in drugimi, igrajo tako imenovani lepi špil, katerega ustanovitelj je bil zdaj že pokojni Lajči Krančič. Igrajo trikrat na teden na igrišču za odbojko, pozimi pa v dvorani - na vsaki strani največ štirje. Igro je treba igrati z žogo preko odbojarske mreže, pri tem pa igralci lahko igrajo z glavo, nogami, prsnim košem, le rok ne smejo uporabljati. Poleg tega veliko kolesari in hodi, večkrat skupaj z ženo, njegovo srce pa je kot vedno vsaj malo pri nogometu - njegova velika želja je, pravi, in gotovo tudi želja zveste publike, da bi Mura spet čim prej prišla do mesta, ki ji pripada.

Bea Baboš Logar

Ka je lepšoga kak meti državo f šteroj je predsednik vlade zalubljeni, tak ka nika drugo ne vijdi kak Urško. Zel jo je cilou v deželo Tisoč in ene noči, ka bi užila se sladkosti življenja. Pa nikomi nika, da pa naš drugi predsednik, državni, Drnovšek ide k kakšnin indijancem te se pa si slinijo. Ali pa boughnedaj v Avstrijo, da je šou knigo predstavlat. Gvüšno smo Saudovof Arabijof sklenoli milijardne posle. Po vezaj san zvedo, ka mo njin cejle ladje pejska ta vozili, ka je njuf domači nej tak kvaliteten. Te je pa še malo naše slavne 4 borce obisko v Iraki, pa njin dasl vso moralno podporo. Iračani poa so si se fajn doj zapisali, šteri so med bojnof z amerikancami držali. Tak ka te da de se inouk gotovo, gvüšno dobimo račun.

Doma pa mammo redne hece z Drobnicem. Po njegovon veleumnom predlogi ka bi se splavi po nouvon najplačovali, pa kakše lače ali danke bi naj ženske nosile ka bi nas slovencof bilou čimveč, je Janši »puko« film. Pa njemi je svetoval ka naj odstopi iz osebnih razlogov. Minister Drobnič pa NE. No še de veselo na ton glasovanji f parlamenti, ka mo vidli, kak je po nouvon s talingof, što koga ma rad ali pa ga nema. Suška se, ka bi naj Barbikini socialni demokrati coj k koaliciji stopili. Po mojen bi te Bajukovi kraj šli. No fajni. Te pa več nemo meli rdeče pa bejele pri nas, liki do si fkuiper rouzani. Rouza barva pa znamo čida je.

Novembra je naša slavna armija bijla na vojaški vajaj na Madarskon. Pa so jo ocejnili, kak eno najboukših na svejti. V kakši disciplinaj so pa tekmovali pa ne ven. Mogouče so metali »kamena s ramen«. Kamen de se pa odvalo tuj sen tistin ka so evroje sakši mešec kupovali. Za en mešec mo si meli evroje. Se je pa velki kamen spravo na tiste ka so zaj tolarski milijarderi, tej do s 1.januaron samo evrojski milijonarčki. Edino ka se malo bogin je ka de prišlo do razpada sistema. Kakši hura je samo samo bil pred prvin

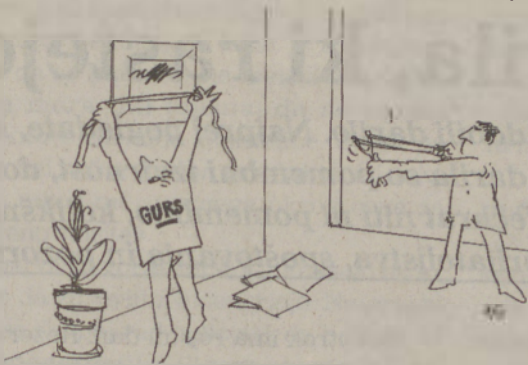
novembron, da so lidje še tolarof nej mogli zdignoti, pa nej plačati s karticof.

Doubili ste kalkulatorje. Ka te li z njimi, meni je nej jasno, vej pa če te služili evroje, pa do se cejne v evrojaj, ka te li te računali. Meni se tou vunja bole na tou, ka te si s tejmi kalkulatorami vo računali, kak velko ižo ali pa stanovanje mate. Od prvoga decembra de vas eden del obiskal popisovalec GURS - a. Ka do popijsali se pa še več. Ka je v Sloveniji zazidanoga. Pa je se samo zatou, ka do van te lejko davek zračunali na nepremičnine. Ja dragi moji, negi pa za se te projekte morejo dobiti poejneze. S koj don pa zidali umetne otoke pred Izolof, pa stekleno piramido v Ajdovščini, pa zabaviščni mega center, vrag si ga vedi ge.

Veseli december je pred nami. Si so veseli. Veseli so policaji, kelko vozniki do pa zejli. Veseli so deca, ka decembra trije kecati bačiji odijo. Veseli smo si, ka je takše leto, ka smo do zaj bar 500 litrof kurilnoga pršparali. Veseli so si nouvi župani. Veseli so upokojenci ka 1% coj dobijo k penziji. Še bole so veseli, ka penzijo dobijo decembra en keden prle kak ponavadi. Ešče zadnjič f tolaraj. Vesela je Urška. Veseli je Drnovšek, ka je nouvo knjigo vō dal. Tak ka je Slovenija nasplošno ena takša vesela država. Mammo tudi kakše ka

so nej tak veseli. Samo nasplošno pa je Slovenija država blaginje. Če si direktor, menader ali pa politik.

P.S. Pomali mislite, ka te s pejnezami, ka s te je s kurjavof pršparali. Ka lejko kakšo stvar že zdaj kujpote, nej zagenj keden pred svetkami. Pa ke de po nouvon se bole fal. Nikši durdof več nede, liki 20, pa 25, pa 50, pa 100. Evrojo seveda. Samo če te je meli. Poleg tega razvoja pa blagostanja, v kakšen živemo, tou nede nikši problem. Se tou van garanterajo Miklavž, pa Božiček, pa Dedek Mrz. Že lani san se pijto ge li je te Božiček doma. Pa san en čas brodo pa san gor prišo ka je kitajec. Na sakšoj igrački gor plije Made in China.

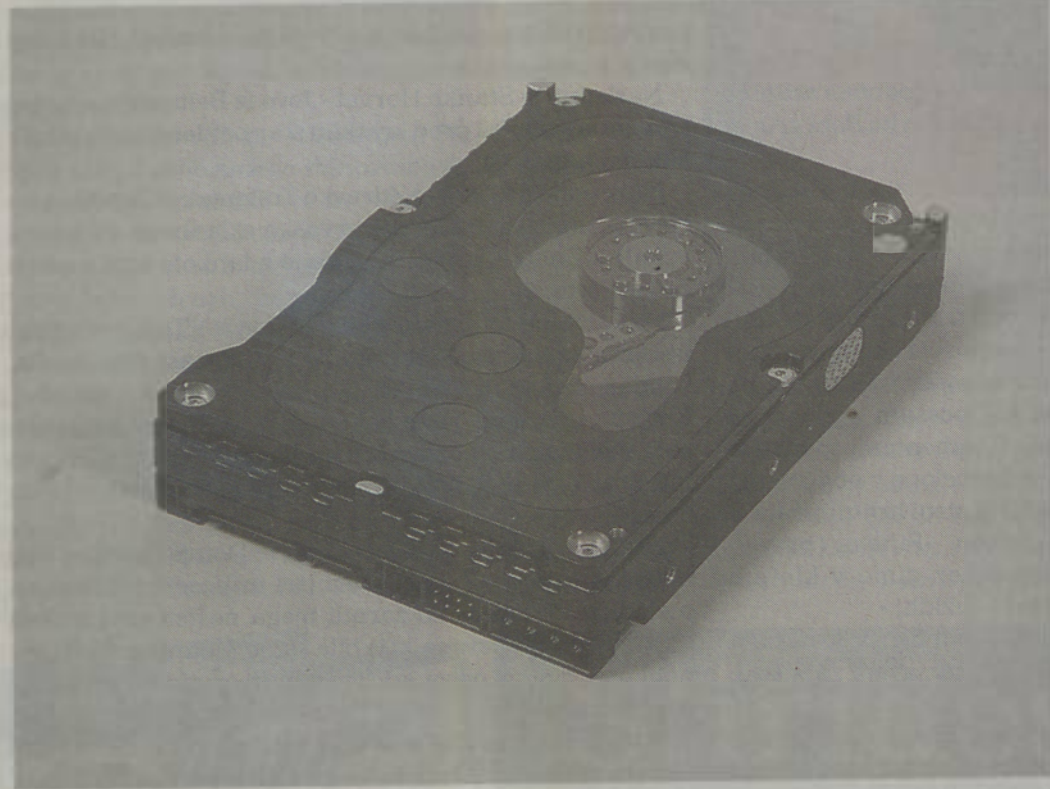

VANER

Moderni računalniški trdi diski (2)

Svet digitalnih tehnologij

Če želite imeti zelo hiter disk, so pri izbiri pomembni štirje parametri: hitrost prenosa podatkov pri branju in pisanju ter povprečni čas iskanja in povprečni čas dostopa. Seveda jih je glede na zahteve dela treba razvrstiti po pomembnosti.

Za hitrost diska je njegova hitrost zaporednega branja in pisanja podatkov zelo pomembna. Visoke hitrosti potrebujemo predvsem pri branju in pisanju avdio in video datotek. Čim večje so datoteke, tem bolj koristi višja hitrost prenosa podatkov. Seveda bosta hitrejša tudi kopiranje ter zagon programov in operacijskega sistema.

Povprečni čas dostopa predstavlja čas, ki je v povprečju potreben, da disk najde določen podatek. Ta čas je pomemben pri raznih operacijah iskanja in indeksiranja. Čim krajši čas dostopa je priporočljiv pri raznih podatkovnih bazah oz. v primerih, ko imamo opraviti z večjim številom manjših datotek. Čas, ki ga disk potrebuje, da premakne glavo z zunanjega roba na notranjega, je čas iskanja. Kratek čas iskanja je koristen predvsem pri diskih z veliko razdrobljenostjo podatkov, ko mora disk veliko premikati glavo z enega na drug predel.

Primeri zelo hitrih diskov so Western Digital Raptor X (150 GB), Seagate Barracuda 7200.10 (750 GB s pomočjo navpičnega shranjevanja) in Hitachi Deskstar 7K160 (160 GB). Raptor se edini vrti z 10.000 obr./min., kar mu daje visoko hitrost, hkrati pa je najdražji. Razmerje cena/kapaciteta se giblje med 0,36 (Hitachi) in 1,6 EUR (Raptor) za 1 GB. Prenos podatkov je blizu 100 MB/s, povprečni čas dostopa pa blizu 4 ms.

Disk, ki ga človeško uho zaznava kot tihega, mora v mirovanju oddajati do 25 dB in v delovanju do 30 dB hrupa. Med

najtišjimi so Hitachi Deskstar 7K160 (19 dB mirovanje/27 delovanje), Hitachi Deskstar 7K80 (20/29) in Western Digital Caviar SE16 (24/27). Omenimo lahko, da imajo že prej omenjeni hitri diski nivo hrupa tudi do 40 dB. Pri tem velja nekako, da je nivo 20 dB podoben šepetanju, 40 dB pa tišjemu pogovoru.

Če se veliko časa zadržujete v sobi, kjer so računalniki, je nivo hrupa zagotovo pomemben podatek za čim manj moteče delo. Vsi vemo, kako moteče je lahko cel čas ob delu poslušati nenehen zvok iz računalnika. Seveda se razlogi za to skrivajo tudi v drugih delih računalnika.

Vidimo lahko, da pri nakupu diska ni glavni podatek le kapaciteta, čeravno je prvi, ki nam pade v oči. Glede na naše potrebe je koristno, da pogledamo specifikacije diska še malo natančneje.

Dr. Matej Gomboš,
univ. dipl. inž. rač. in inf.

Z našega štedilnika

Špinačna juha s poširanim jajcem

400 g sveže ali zamrznjene špinače, 60 g šalotke, 2 stroka česna, 3 dl sladke smetane, 50 g moke, 2,5 dl mleka, sol, mleti poper, ščep muškatnega oreščka, 1 dl kisa, 4 jajca

Špinačo očistimo, operemo in dobro odcedimo. Špinačne liste narežemo na približno centimeter široke rezance. Če sveže špinače nimamo, vzamemo mleto zamrznjeno. Šalotko in česen olupimo in sesekljamo. Liter vode, sol in kis zavremo in jajca previdno ubijemo, da se rumenjaki ne razlije. Jajca kuhamo približno 4 minute. Nato jih poberemo iz vode in splaknemo s hladno vodo. Maslo segrejemo in prepražimo šalotko, dodamo česen in narezano špinačo. Dodamo še mleko in smetano. Začinimo s soljo, poprom in muškatnim oreščkom ter malo prevremo. Smetanovo špinačno juho ponudimo skupaj s poširanim jajcem.

Ragu iz telečjih krač

800 g telečjih krač brez kosti, 100 g čebule, 100 g korenja, 80 g zelene, 100 kolerabe, 120 g cvetače, 50 g masla, 40 g ostre moke, 1,5 dl sladke smetane, 2 rumenjaka, sol, poper, lovorjev list, ščep muškatnega oreščka, ščep sesekljanega peteršilja

Zelenjavo očistimo, operemo in narežemo na večje kose. Z mesa odstranimo kite in ga narežemo na večje kocke. V lonec damo narezano meso, dolijemo vodo, dodamo začimbe in kuhamo, da se meso do polovice zmehča. Nato dodamo korenje in zeleno ter kuhamo do mehkega.

Cvetačo in kolerabo očistimo in operemo. Cvetačo razdelimo na cvetove, kolerabo pa narežemo na palčke. Obe vrsti zelenjave skuhamo v slani vodi.

Kuhano meso vzamemo iz juhe. Iz masla in moke naredimo svetlo prežganje in zalijemo s tri četrt litra vode. Omako počasi kuhamo in jo vmes premešamo, začinimo, dodamo meso in zelenjavo. Smetano razžvrkljamo z rumenjakoma in vmešamo v omako, ki sedaj ne sme več vreti. Zelenjavo in meso serviramo na krožnike, prelijemo z omako in potresemo s seseklim peteršiljem.

Cmoki iz prosene kaše

80 g prosene kaše, 2,5 dl goveje juhe, 50 g koruznega zdroba, 50 g masla, noževa konica žafrana, šopek drobnjaka, 1 jajce, sol, poper

Prosena kaša operemo in damo na cedilo. Juho zavremo, dodamo žafran in v to usujemo oprano kašo. Pokrito kuhamo približno 20 minut. Dodamo koruzni zдроб in maslo ter kuhamo še 3 minute. Nato maso ohladimo. Drobnjak drobno narežemo in ga z jajcem in začimbami vmešamo v ohlajeno proseno kašo. V večjem loncu zavremo slano vodo. Iz prosene mase oblikujemo

Danijel Kozar,
vodja kuhinje
v hotelu Ajda
Terme 3000

majhne cmoke in jih v vreli vodi kuhamo 15 minut. Ko so kuhani, jih poberemo iz vode in serviramo s telečjim ragujem.

Rdeče zelje z mocarelo

1 kg rdečega zelja, 150 g mocarele, 1 glava belgijskega radiča, 1 jabolko, strok česna, 2 žlici limoninega soka, sol, beli mleti poper, 4 jedilne žlice olivnega olja, 4 jedilne žlice balzamičnega kisa, ščep origana, ščep bazilike

Zelje očistimo, razpolovimo, izrežemo koren in narežemo na rezance. Solimo in popramo ter pustimo, da nekaj časa marinira. Mocarelo narežemo na tanke rezine, potresemo z origanom in baziliko ter pokapljamo z malo olja. Preostalo olje razmešamo z balzamičnim kisom, soljo, poprom in česnom. Pripravljen preliv prelijemo čez zelje in narahlo premešamo. Jabolko olupimo, odstranimo peške, narežemo na tanke rezance in pokapljamo z limoninim sokom.

Primerne solatne skledе obložimo z listi belgijskega radiča, na sredino damo pripravljeno solato ter potresemo z narezanim sirom, jabolki in zelišči.

Mangova rulada

Biskvit: 4 jajca, 120 g sladkorja, 1 zavitek vanilin sladkorja, 120 g moke, noževa konica pecilnega praška

Nadev: 4 liste želatine, 80 g sladkorja, 2 dl belega vina, 2 žlici limoninega soka, 2,5 dl sladke smetane, 250 g manga, sladkor v prahu za posip

Rumenjake ločimo od beljakov in penasto zmešamo s štirimi žlicami vode, sladkorjem in vanilin sladkorjem. Beljake stepemo v trd sneg in ga z moko ter pecilnim praškom narahlo primešamo rumenjakovi masi. Biskvitno maso namažemo na pripravljen pekač in pečemo v prej ogreti pečici pri 200 °C 12 minut. Pečen biskvit zvrnemo na kuhinjsko krpo in ga skupaj s krpo zvijemo v rulado.

Želatino za kremo namočimo v hladni vodi. Tri jedilne žlice vode zavremo s sladkorjem, limoninim sokom in vinom. Želatino ozmemo in jo v vinski mešanici raztopimo. Sladko smetano stepemo in jo skupaj z drobno narezanim mangom vmešamo v ohlajeno maso. Biskvit razvijemo in premažemo z mangovo kremo ter ponovno zvijemo in damo na hladno. Rulado posipamo s sladkorjem v prahu, narežemo na rezine in ponudimo.

Moje rože

Darila, ki rastejo z vami

V dar ste dobili darilo. Najprej pogledate, kako je aranžirano. Pri izbiri darila so pomembni izvirnost, domiselnost in pristen namen. Večkrat niti ni pomembno, kolikšna je vrednost. Darila so izraz prijateljstva, spoštovanja in pozornosti.

Namen daril je lahko večplasten. Povabljeni smo v novo hišo. Marsikatera družina je ob preselitvi denarno izčrpana in ne razmišlja o okolici hiše. Še kako je družina vesela, če ji v dar prinesemo aranžirano grmovnico, drevo, zasajeno posodo s trajnicami ali drevesast grm. Živ spomin bo ostal prav na vaš obisk, na vaše darilo, ki bo raslo ob novi hiši.

Pozanimajte se za keltski drevesni koledar, ki vam pove, katero drevo je vaše. Rojstni datum nam pove, katero drevo nam pripada in nam prinaša srečo. Poleg tega imate z vašim drevesom zanesljivo nekaj skupnega, zato si ga posadite.

Vaš otrok ima rojstni dan. Rezervirajte si v vrtnarski drevesnici zimzelen grm in mu dodajte obešene čokoladice. Naredite zgodbo, z otroki drevo ali grm tudi posadite.

Če želite za rojstni dan ustvariti še večje, atraktivnejše presenečenje, se ga spomnite s fotografijo.

Zaželite si lahko, da se določeni osebi darilo dostavi. Darilo, dostavljeno ob pomoči posrednika, naj vsebuje priloženo vizitko pošiljatelja in zapisanih mora biti nekaj vljudnostnih besed s podpisom.

Darilo, ki raste z vami, je lahko samo z naravnim materialom zavita kuverta, to je

bon z določeno vsoto denarja, ki se družini preda, le-ta pa si rastline v drevesnici izbere sama.

Olga Varga

FOTO N. J.

Primerno
aranžirano
darilo

V tople kraje

Prazniki se približujejo, a še vedno niso prav zelo blizu. Priznati moramo, da smo si različni in da tudi na praznovanja gledamo iz različnih zornih kotov. Nekaterim prazniki za novo leto pomenijo nekaj prostih dni in izbrani program na televiziji, drugim srečanja s prijatelji in obvezno žurko, tretjim pomenijo prosti dnevi enostavno zelo potreben dopust. Topli kraji so kot nalašč, da pozabimo na vsakdanje skrbi in *delovno holijo*.

Kopalke

Kako zanimivo je pozimi iskati poletne oblačilne elemente. Mogoče bomo imeli s ponudbo v trgovinah srečo in bomo naleteli na znižane modele, a kar hitro se zna zgoditi, da bo osiromašena ponudba na trgovskih policah naredila kljub vsemu decembrskemu blišču dokaj klavrn vtis. Če se zares podajamo na plažo, poskrbimo za nekaj podlage v solariju in premislimo, kakšna barva kopalke se nam poda glede na zimski tip obledele kože. Če smo že po naravi temnejši tip kože, so skrbi odveč. K temu se krasno podajo tudi bele kopalke ali v vzorcu zebre. Živalski tiski so lahko nadvse hvaležni, saj lahko marsikaj skrijejo. Če imamo svetlejšo polt, dobro raz-

mislimo o zelo temnih kopalokah. Slednje poudarjajo vsako svetlo oblino.

Sarong

Pravokotna ruta, ki se ogrne na različne načine, je ponavadi v toplih barvnih odtenkih. Je zelo pomemben element, saj je dodatek, ki ga kombiniramo, kadar smo zunaj vode. In resnici na ljubo je to ponavadi kar veliko časa. Sarong ponuja zavetje pred soncem in pogledi. Zna biti eden od novih in najbolj zaželenih oblačilnih elementov. Morda pa ga kot darilo iz toplih krajev prinesemo najboljši prijateljici.

Brisača

Ali ni najlepše, da si na prazničnem dopustu kupimo eno lepo barvito brisačo, ki nas bo grela preostale januarske dni, ko bomo morali na novo postaviti svoje osebne cilje in začeti realizirati novoletna snovanja. Vsakič, ko bo pogled skozi okno drsel po zasneženih poljanah, nas bo toplota spominov ponesla dlje od svojih pričakovanj.

Tatjana Kalamar M.

Besede
mode

Bolezen ne omejuje ustvarjalnosti

Na
lekarniški
tehnici

Slika se spočne v slikarjevi glavi in rodi s pomočjo njegove roke. Kot plod ustvarjalne spretnosti nas pritegne tako z lastno kot slikarjevo naravo. Umetniški dar nas popelje v duševni svet, lahko pa nam pomaga razkriti tudi naravo duševnih bolezni. Izsledke takšne raziskave je pred leti (natančneje 30. junija 2001) objavila zdravniška revija Lancet.

Ameriški portretist W. Utermohlen je pri šestdesetih letih zbolel za Alzheimerjevo boleznijo, težjo obliko starostne slaboumnosti. Predstavljenih je šest avtoportretov.

Prvega je naslikal še zdrav poteze s čopičem so natančne, slika pa barvita, čustveno izrazita in izvirna. Naslednje je slikal bolan in kažejo miselno nazadovanje v zadnjih petih letih, z vedno slabšo zaznavo in orientacijo v prostoru.

Na drugi sliki so poteze s čopičem debelejši in na platnu je več neposlikane površine.

Na tretjem avtoportretu so okorne obrazne poteze slabo umeščene v celoten obraz.

Na četrtem so težave še značilnejše in se stopnjujejo z izgubo občutka za razmere. Opešana sestavljalna zmožnost je očitna, obrazne poteze so bodisi zamazane ali čudno razdružene. Slikar je bil nezadovoljen s svojo nezmožnostjo, da bi obvladal prostor, zato je sliko deloma zradiral.

Peti avtoportret je risba s svinčnikom; na njej so prepoznavne le temeljne obrazne sestavine, delo pa spominja na Picassovo Jokajočo ženo.

Šesti avtoportret je brez perspektive in globine, abstraktna slika pa se odlikuje po obliki in barvi.

Dementna leta so slikarju odvzela realistični slog, ustvarjalna prožnost pa mu je omogočila izraziti njegov dar na abstrakten način, ki ne postavlja omejitev v uporabi barv, oblik, razmerij in zornega kota. To je pomembno sporočilo tudi za bolnike, ki so za slikanje manj nadarjeni: »Kakovost življenja je mogoče nadaljevati v svetu z drugačnimi pravili.«

Janez Springer,
mag. farm., spec.

W. Utermohlen: Šest avtoportretov, Vir: Lancet 2001.

Bioenergoterapevt Štefan Titan odgovarja

Kaj vse je pripravljen storiti človek v svoji želji po bogastvu, da bi z lažjo ogoljufal tiste, ki so potrebni pomoči in so za svoje zdravje pripravljeni dati zadnji prihranek. Žal so goljufi čedalje uspešnejši. Zelo me je razveselil odziv na prejšnji članek v Penu. Oglasili ste se tisti, ki so vas že ogoljufali, pa tudi tisti, ki vas je zanimalo, kako ločiti pravega bioenergetika od izkoriščevalca. Želim vam, bralcem Pena, posredovati dve tragični izkušnji.

Gospod Jože mi je zaupal, da trpi zaradi raka na pljučih. Zdravniki so mu priporočali čimprejšnjo operacijo, vendar se je odločil drugače, ker mu je neki bioenergetik, čigar imena mi ni želel povedati, rekel, da ga bo on pozdravil. Po njegovih besedah naj bi ta »čudodelec« trdil, da on pozdravi čisto vse bolezni, tudi rakavih bolnikov je bilo že nešteto, ki naj bi jih ozdravil. Gospod Jože je nasedel na lepe besede. Obiskoval je terapije, ki so bile precej drage. Ker je imel občutek, da zdravljenje nikamor ne napreduje, čeprav mu je bioenergetik zatrjeval, da je rak že skoraj izginil, je obiskal zdravnika specialista. Ta ga je postavil na trdna tla, ko mu je pokazal rentgenske slike, na katerih je bilo zelo lepo vidno, da se je rakavo tkivo drastično povečalo.

Drugi primer, ki mi ga je zaupala gospa Ivanka, pa je tak. Sama ima raka na debelem črevesu. Prestala je dve operaciji. Po prvi je dala skozi tudi ciklus kemoterapij. Po drugi operaciji pa je na prepričevanje neke gospe, ki se prav tako izdaja za bioenergetičarko, odklonila kemoterapijo in začela »zdravljenje« po navodilih gospe, samooklicane zdravilke. Gospa Ivanka je bila prepričana, da ji bo bioenergetičarka pomagala. Ne glede na ceno ali njene čudne metode. V pravih razmakih je gospa Ivanka hodila na terapije h gospe, vsako jutro ob treh pa je morala po njenih navodilih oditi na dvorišče in objemati brezo, ki naj bi ji povrnila energijo. Pred terapijami je od nje kupila tudi neke vložke za posteljo, ki naj bi jo, po njenih besedah, obranili pred vsemi sevaji. Gospa Ivanka

je razložila, da jo je terapija stala ogromno denarja. Celo posojilo je najela, da je lahko poplačala del stroškov. Vendar pa se je pri njej zgodilo enako kot v primeru gospoda Jožeta. Zaradi močnih bolečin je poiskala zdravniško pomoč. Ko so ji zdravniki predložili izvide in povedali, da se ji je rak razširil že na tanko črevo, je komaj uvidela svojo zmoto. Klicala je zdravilko in jo seznanila z dejstvi. Od tega dne ji več ne dviga telefona in ne odpira vrat. Ker nikoli ni izdala niti enega računa za svojo storitev, ji ne more ničesar dokazati. Oba primera potrjujeta, da ne gre za prava bioenergetika, temveč goljufa, ki ne poznata kodeksa odgovornosti in strokovnosti in s tem spravljata resnične bioenergetike v neprijeten položaj. Prav ti in njim podobni pa nasprotujejo sprejemu zakona o zdravilstvu.

Koliš take zgodbe, ne moreš ostati neprizadet. Žal se pri nas dogajajo že dolga leta. Do sedaj država ni naredila ničesar, da bi takšnim izkoriščevalcem stopila na prste. Sedaj pa smo pripravili novi zakon, ki bo urejal zdravilstvo. Končno bo dano orodje, ki bo omogočalo, da preženemo takšne in podobne goljufe iz naše države in iz vaših domov.

Kako drastične spremembe se v prihodnje pripravljajo v zdravilstvu, se vidi po odzivu tistih, ki se zakona bojijo, saj jim bo preprečil podobna početja, kot sta omenjena primera. Povečal pa bo tudi odgovornost, kar je kamen spora.

Bioenergetiki smo združeni v Društvo bioenergetikov. Članstvo je odvisno od določene izobrazbe. Tako mora imeti

zdravilec znanje o medicini vsaj na ravni medicinske sestre, obvladati naravne dejavnike in biti dober psiholog. Predvsem pa se mora zavedati svojih zmožnosti in vedeti, kaj lahko pozdravi, kaj lajša in kdaj mora priznati, da ne zmore pomagati. Zato obstaja kodeks bioenergetikov, ki se ga moramo držati vsi člani. V prejšnjih dveh primerih smo videli, da marsikdo niti ne pozna, kaj šele, da bi se držal našega kodeksa. Naj vas opozorim, da samo mahanje z rokami okrog telesa in lepe besede niso znak, da ste naleteli na dobrega zdravilca. Še manj pa cene. V zdravilstvu velja, da se kakovost ne meri z denarjem. Cena mora biti takšna, da ne ogrozi pacientove socialne eksistence. Cenik pa mora biti vidno obešen že v čakalnici, tako da ni nikoli nič spornega okrog cene za določeno storitev.

Dosti vaših vprašanj se je nanašalo na to, kaj se da zdraviti z bioenergijo. Najprej bi vas vse skupaj rad opozoril, da bolezni, ki jih bioenergetiki obravnavamo, lahko razdelimo v takšne, ki jih lahko ozdravimo, nekatere lahko lajšamo, nekaterim lahko ustavimo napredovanje (trajno ali začasno), in takšne, ki jih lahko lajšamo.

Pozdravimo lahko veliko bolezni, za primer pa naj jih naštejemo nekaj glavoboli (migrene), nevroza, vse vrste vnetij, alergije, neplodnost, bolezni hrbtenice, jeter, prebavil, sečil, osteoporoza, aritmija srca, stres itd.

Bolezni, katerim lahko ustavimo napredovanje, so na primer naslednje: osteoporoza, višja stopnja multiple skleroze,

demenca, hodkinov sindrom, spondilitis, hormonske težave (hipofiza, ščitnica) itd.

Naj naštejemo nekaj bolezni, ki z bioenergijo niso ozdravljive: tumorski rak, metastaze, diabetes tipa 1 in 2, multipla skleroza na višji stopnji, demenca.

Vendar pa se, če se ugotovijo te bolezni v dovolj zgodnji fazi, lahko zavre in ustavi njihov razvoj.

Ko govorimo o bioenergetskem zdravljenju, moramo upoštevati tudi aspekta specifičnosti individuum (vsak človek reagira na bolezen in zdravljenje drugače) in stopnjo ter vrsto bolezni (kakšno obolenje in kako dolgo obstaja v tej obliki).

Za primer naj navedem visok krvni tlak. Ta lahko nastopi zaradi različnih vzrokov:

1. zaradi povečanega holesterola in trigliceridov,
2. zaradi bolezni nadledvičnih žlez ali krvnih žil,
3. zaradi srčne napake ali napake koronarnih žil,
4. ali pa zaradi blokade srčnega živca v vratnem delu hrbtenice.

Če želimo biti uspešni pri zdravljenju, moramo najprej odkriti vzrok bolezni in ga odpraviti. Ob vsem tem pa moramo upoštevati nivo pacientove življenjske energije, ki vpliva na imunski sistem in njegovo valovno dolžino ter frekvenco nihanja celic.

Predvsem pomembno je to, da si ne pustite vplivati od vsakega. Še zlasti če vam hoče kdo vsiliti le svoj način zdravljenja in vam prepove ali odsvetuje nujne medicinske posege, ga hitro odslovite in si poiščite drugo ustrežnejšo pomoč.

pen

Od suverene Palestine do ptičje gripe

131 mladih iz 29 evropskih držav razpravljalo o aktualnih političnih težavah

Model Evropskega parlamenta v Ljutomeru

varjamo vsak dan. Tako bodo na primer v odboru za zunanje zadeve med drugim obravnavali vprašanje vloge Evropske unije v bližnjevzhodnem konfliktu glede priznanja države Izrael in suverene Palestine. V odboru za okolje, zdravje in prehrano bodo razpravljali o etičnih načelih ob raziskavah izvornih celic pa tudi o razvoju splošne politike Evropske unije glede preprečevanja nalezljivih bolezni, kot je na primer ptičja gripa. »V odboru za industrijo, raziskave in energijo bodo govorili o naravnih bogastvih, kot sta nafta in plin. Za

državljeni Evrope, bo tema odbora za ustavne zadeve, še vedno aktualno vprašanje o nasilju nad ženskami pa bo obravnaval odbor za pravice žensk in enakost med spoloma,« tako Rižnarjeva.

V Ljutomeru zbrana skoraj vsa Evropska skupnost

Sicer pa so za mlade iz Avstrije, Cipra, Češke, Danske, Estonije, Francije, Italije, Latvije, Malte, Nizozemske, Portugalske, Slovenije, Hrvaške, Velike Britanije, Turčije,

Od 25. novembra vse do 3. decembra je potekal na Gimnaziji Franca Miklošiča Ljutomer mednarodni Model Evropskega parlamenta mladih, v katerem sodeluje kar 131 mladih iz 29 evropskih držav, ki bodo v desetih različnih odborih razpravljali o aktualni politiki, s katero se srečuje Evropska unija.

Koordinatorica mednarodnega Modela Evropskega parlamenta za Slovenijo in mentorica slovenske delegacije je profesorica slovenščine in angleščine na Gimnaziji Franca Miklošiča Ljutomer Mojca Rižnar Nedeljko, ki pravi, da je namen parlamenta, najti rešitve za aktualne politike in probleme, ki jim mladim delegacijam zastavijo že vnaprej: »Svoje poglede in rešitve pa nato mladi po tridnevni razpravi predstavijo na generalni skupščini, ki bo v parlamentu v Ljubljani.«

Parlament mladih združuje mlade iz vseh evropskih držav, članic Evropske skupnosti, in držav, ki se čakajo na pridružitve. Iz vsake države pride po pet delegatov, delovni jezik zasedanja je angleščina, delegati pa so v različnih odborih.

Tudi pravice živali so pomembne

V odborih se mladi ukvarjajo z aktualnimi težavami in vprašanji, s katerimi se uk-

Mojca Rižnar Nedeljko, koordinatorica Modela Evropskega parlamenta za Slovenijo in mentorica slovenske delegacije, je profesorica slovenščine in angleščine na Gimnaziji Franca Miklošiča Ljutomer: »Poleg obveznosti Modela Evropskega parlamenta smo pripravili tudi številne ogleda tako za mentorje kot delegate. Za delegate pa bodo še prav posebej skrbeli tudi družine, pri katerih bodo nastanjeni.«

Model Evropskega parlamenta poteka v Sloveniji drugič. Prvič pa pri organizaciji tako pomembnega projekta sodeluje Gimnazija Franca Miklošiča iz Ljutomera.

naše področje bo še posebno zanimiva razprava v odboru za kmetijstvo in razvoj podeželja, kjer bo razprava o odpravi subvencij v kmetijstvu pa tudi o pravicah živali. V odborih za državljanske svoboščine, pravice in notranje zadeve bodo razpravljali o vedno večjem številu migrantov z različnimi religijami in kulturnimi tradicijami, ki prihajajo v zahodne družbe. Kako naj bi torej Evropska skupnost razvila skupno politiko kot odgovor na ta problem, kako integrirati številne imigrante, ki imajo različne verske in kulturne tradicije, zelo zanimivo je vprašanje, kako naj evropska skupnost reagira na prisotno grožnjo terorizma in kako ob tem ohraniti varnost, zasebnost in človekove pravice. Vprašanje, kakšno strategijo naj ima EU in kako naj ravna glede prepada med institucijami in

Belgije, Finske, Nemčije, Grčije, Madžarske, Irske, Litve, Luksemburga, Poljske, Slovaške, Španije, Švedske, Bolgarije in Romunije pripravili številne ogleda povsod po Sloveniji.

V Sloveniji je mednarodni Model Evropskega parlamenta drugič, ljutomerska gimnazija pa se z njim ukvarja že osem let. Slovensko delegacijo letos sestavljajo Andrej Šadl iz Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer, Don Ciglenečki iz Gimnazije Ptuj, Manca Mlakar iz Šolskega centra Rudolfa Maistra – gimnazija Kamnik, Neža Jovan iz Gimnazije Jesenice in Tadeja Jurinec iz Gimnazije Ormož.

Vanja Poljanec

V. P., A. B.

Staš Milovanovič, dijak 4. letnika Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer in predsednik parlamenta Modela Evropskega parlamenta v Sloveniji:

»Pričakujem, da se bo stvar dobro razvijala, delegati bodo zagotovo prišli z veliko energije in navdušenja, kajti če ne drugo, jim je to že izlet v drugo državo, novo spoznanje ter vaja retoričnih sposobnosti in debate. Mislim, da bo vse potekalo dobro.

Za kaj vse moraš poskrbeti kot predsednik parlamenta?

Program, govore, potek dogodkov, vse informacije, ki jih bom moral posredovati predsednikom posameznih delegacij in odborov. Na splošno vse, da bo stvar potekala čim bolj gladko.

Kako to, da si ravno ti predsednik parlamenta?

V Modelu Evropskega parlamenta sem že sodeloval, enkrat kot delegat, drugič kot predsednik. Verjetno je tudi to pripomoglo, da mi je moja profesorica Mojca Rižnar Nedeljko zaupala to pomembno nalogo.

Kaj se pričakuje od predsednika evropskega parlamenta?

Od mene kot predsednika se pričakuje, da poskrbim za vse, kar potrebujejo komiteji, vse informacije, računalnike, dostop do interneta, skratka za čim lažje delo. Nadzorujem potek ustvarjanja in razprav v odborih, da jim posredujem informacije in na koncu da v samem parlamentu vodim potek skupščine.

Rekel si, da že imaš izkušnje. Kje si sodeloval?

V prvem letniku sem bil delegat na Poljskem v Varšavi v komiteju za terorizem in državno varnost. Predsednik pa sem bil lansko leto v Budimpešti, kjer smo se v glavnem ukvarjali z okoljevarstvenimi vprašanji.

Se boš tudi v prihodnje ukvarjal s politiko?

Verjetno ne, zaenkrat niti še ne vem, kaj bom šel študirat. Res pa je, da izkušenj nikoli ne manjka, in tudi tukaj imam priložnost, da vadim komunikacijo z ljudmi, tuji jezik, spoznavam nove ljudi in kulture.

PRIPOROČAMO

Laafeld peljite počasi. Mit o dveh strogih policistih še vedno obstaja. Kljub temu na razstavi točijo tudi pivo.

Siddharta – 2. decembra v dvorani OŠ III. Vsak lahko najde kakšno pripombo ob delovanju Siddharte. Dejstvo pa je, da boste videli nastop slovenske skupine, ki se od vseh lahko najbolj primerja s koncerti tujih velikih skupin. Še bolj kot videli pa boste nastop slišali, saj je precej glasen in grob. In skupine takšnega medijskega slovesa ne pridejo ravno vsak dan v Mursko Soboto. Še posebej pa ne v šolsko dvorano.

Prepovedan sadež – Od 1. do 3. decembra v kinu Park. Prepovedan sadež je najslajši? Well, think again.

Romantika preko interneta? Well, think again. V dobi, ko se polovici prebivalstva življenje dogaja po in okrog interneta, je film streznitev o tem, kaj vse se vlači po (ne)kontroliranem vesolju. Mogoče pa ste ravno vi tisti, ki »vreba« druge? Nema veze, včasih se žrtev spremeni v zasledovalca. Zasledovalec pa v žrtev. Je tukaj možen remi?

Pohod z baklami – 30. decembra v Lendavi. Že razmišljate o tem, kje boste za novo leto? Ker, mimogrede, jutri se že začena december. Turistični delavci pod goricami vam ponujajo že drugič možnost, da si razsvetlite pot v leto 2007. In to z lastno baklo. Le kaj bi na to rekel ubogi Osram?

Buldožer – 30. novembra v Štuku. Maribor ni daleč, vseeno pa se ni treba do njega peljati z buldožerjem. Ta vas bo čakal že tam. Izlog jeftinih slatkiša, Novo vrijeme, Pljuni istini u oči. Če ste mladi, bo to odkritje o tem, kako je slovenska skupina v srbohrvaškem jeziku že v socializmu rila in kopala po kanalih družbe. Če ste starejši, je obisk obvezen. To je enkratna priložnost, da lahko istočasno stojite navdušeni na koncertu in v isti sapi kričite Ko j... Buldožer.

Bezjak in Borko – 1. decembra v Pavlovi hiši v Potrni. Radgonska slikarka Saša Bezjak in radgonski fotograf Ivo Borko se predstavljata le lučaj od slovenske meje. Poleg njiju pa še Bizantinski kadilak, performance pod okriljem mariborske galerije Kibla. Pridite na otvoritev in pogledjte, kakšne so sproščene otvoritve. Le do Pavlove hiše se skozi

Nagrada z odlogom

Slovesne podelitve nagrad asturijskega princa, ki jih vsako leto v začetku novembra podeljujejo v španskem mestu Oviedo, se zaradi zadržanosti nista mogla udeležiti glavna dobitnika tega prestižnega priznanja - Bill in njegova soproga Melinda Gates. Lastnik Microsofta in žena sta bila nagrajena za dobrodelnost, ki sta jo

pokazala z za to ustanovljenim fondom. Kljub vsemu pa Bill Gates ni hotel izpustiti priložnosti, da bi osebno prejel nagrado iz rok španskega prestolonaslednika Felipea, asturijskega princa. Teden pozneje je Bill priletel v Oviedo, princ si je vzel čas in slovesnost v tamkajšnji univerzitetni knjižnici se je lahko začela.

Bill Gates in asturijski princ sta po podelitvi priznanja še malo poklepetala.

Vrnitev kot iz pravljice

Popularna avstralska pevka Kylie Minogue (38) se je po poldrugem letu premora uspešno vrnila na sceno. Maja 2005, ko so ji odkrili tumor na dojki, je začela svojo največjo bitko v življenju. Bolezen je uspešno premagala in koncert v Sydneyju sredi prejšnjega meseca je bil neke vrste krona tega boja. Kakšnih deset tisoč obiskovalcev je ostalo brez diha, ko se je pojavila v čudovitem kostimu, ki ga je za to priložnost oblikoval John Galiano. Trinajst plesalk, ki so spremljale njen nastop, je nosilo kostume, iz novejega perja, izposojene iz pariškega kabareta Lido, kar se je zgodilo prvič, da so kostimi zapustili Francijo. Na koncertu je pel tudi pevec skupine I2 Bono. Samo laserski video šov je stal deset milijonov dolarjev. Nastop je bil nabit s čustvi. Jokala je pevka, jokali so oboževalci, jokala je cela dvorana, ko je pevka obujala spomine na težke trenutke.

Kylie Minogue je med koncertom menjavala kostume, ki so jih kreirala samo znana imena iz modnega sveta, tudi Emilio Pucci, Dolce & Gabbana, Karel Lagerfeld ...

Hvala, moj zaklad!

Hčerka (16) Katherine, soproga Maria Shriver in Arnold Schwarzenegger na proslavljanju ob izvolitvi za guvernerja Kalifornije v Beverly Hillsu. Za ženin prispevek v volilnem boju se je Arnie javno zahvalil.

Tako ji je rekel, ko jo je poljubil na odru pred mikrofonom. Zdaj bo spet glaven, spet bo v središču pozornosti v Kaliforniji, čeprav so nekatere raziskave pokazale drugače. Arnold Schwarzenegger je vendarle s šestinpetdesetimi odstotki (p)ostal guverner Kalifornije. Arnie pa

dobro ve, da je k volilni zmagi v marsičem pripomogla soproga Maria Shriver (51). V volilnem boju je bila ta ženska iz še vedno močnega Kennedyjevega klana glavna gonilna sila. To so vedeli vsi, zato je bila na zabavi, prirejeni ob volilni zmagi, čaščena in slavljen skoraj tako kot zmagovalec.

Noseča in elegantna

Čeprav je v drugem stanju, je danska princesa Mary vitka in elegantna kot vedno. Za obisk centra Evropske skupnosti v Bruslju, ko je spremljala soproga, prestolonaslednika Frederika, je izbrala siv poslovni kostim, ki je bil barvno povsem usklajen z moževo obleko. Zakonca že imata otroka. Sin Christian je ravno prejšnji mesec slavil prvi rojstni dan. Blagoslovljeno stanje pa ne bo oviralo princeze, da v začetku decembra ne bo odletela k staršem v rojstno Avstralijo. Skupaj bodo obiskali prijatelje in znance, ki še niso videli malega Christiana.

Dekle meseca

Jenna Jameson je doma iz Sheffielda v Veliki Britaniji, trenutno na začasnem delu v Ameriki »Los Angeles sem izbrala, ker je tam tako toplo,« pravi. Je vodnarka (zakaj si je za zadnjico izbrala drugi znak, ne vemo), rojena leta 1982 in še vedno veliko misli na svoj rodni kraj. Ko ji je bilo devet let, ji je mama kupila ponija in še danes rada jaha, osnovne šole pa se ne spominja preveč rada: »Bila sem majhna in suhcena, zato so se drugi otroci spravljali name in zabavljali, češ da sem suha južina. Zdaj lahko sošolci vidijo, kdo je suha južina.

Nepopravljiv porednež

Paul Gascoigne (39) velja za groznega otroka angleškega nogometa. Znan je po pijančevanju in pretepih, zaradi katerih je sredi devetdesetih let končal v zaporu, spremenil pa se ni tudi po koncu športne kariere. Sredi tega meseca so ga v poznih nočnih urah aretirali potem, ko je policijo pozval paparaco, češ da ga je Gascoigne napadel v lokalu in ga poškodoval. Policija ga je čez pol ure našla v drugem lokalu in ga nato odpeljala za rešetke policijske postaje v Chelsea, kjer je dočakal jutro. Če pologu varščine je lahko šel domov, kaznen pa bo sledila. Gascoigne se je proslavil v klubu Newcastle, vrhunsko športno kariero pa je doživel v Tottenhamu in italijanskem Laziu. Za angleško reprezentanco je nastopil 57-krat.

Ne, ne, vse je v redu!

Približno takšno sporočilo je prišlo v javnost, pravzaprav je bila v tem smislu dovolj zgovorna fotografija z obiska Nicole Kidman pri svojem dragem. Ne dolgo od tega smo na teh straneh pisali, da je zakon med igralko in pevcem country glasbe Keithom Urbanom pred koncem, čeprav se še dobro začel ni. Poroka je bila letos junija, sredi oktobra pa je Keith že odšel na kliniko Betty-Ford v Kaliforniji, kjer se premožnejši Američani zdravijo od odvisnosti. Kmalu po njegovem odhodu so začeli tabloidi pisati, da bo Nicole njun zakon »anulirala«, kar smo takrat napovedovali tudi mi. No, dejstva so torej drugačna. Nicole se je dala demonstrativno fotografirati s Keithom z roko v roki, češ kmalu bo zunaj, kmalu bo vendarle najino življenje spet normalno. Lepa, karakterna poteza znane igralkice.

Dolga pot do linije

1982

1994

2000

2003

JANUAR 2005

DEZEMBER 2005

Z zapeljivimi in strumnimi koraki je prišla na sceno Kirstie Alley, ko jo je v svojem šovu sprejela Oprah Winfrey in jo navdušeno pozdravila: »Videti si enostavno čudovito!« »Da, zdaj sem srečna, v svoji koži se počutim odlično!« ji je ponosno odvrnila Kirstie, ki je bila še na začetku lanskega leta videti povsem drugačna, še huje pa pred dvema letoma v enakem Oprahinem šovu, ko je vsa nervozna, sedeč na legendarni usnjeni zofi, razočarano zavzdihnila. »O Bog, kako sem debela!« Odločila se je ob zadnjem obisku pri očetu v Kansasu, ko je temu ob snidenju ušlo: »Joj otrok, debel si kot prašiček, nekaj naredi!« Takrat se je odločila, da mora v dvanajstih mesecih dobiti takšno postavo, da se bo v javnosti ponovno lahko pokazala v bikiniju (kar je v tem šovu tudi storila). Opremila si je studio s fitnes napravami, najela trenerja in začela sodelovati s firmo z dietetičnimi proizvodi, kjer so ji pomagali z nasveti. Na začetku »akcije« je tehtala več kot sto kilogramov, zdaj jih ima petinšestdeset.

Ko so filmski kritiki zvedeli, kdo bo postal najnovejši agent v službi Njenega Veličanstva, so mu že vnaprej napovedovali slab konec. Ne Bond, to bo novi James Blond, so zapisali posmehljivo.

Daniel Craig s partnerko Američanko Satsuki Mitchel na londonski premieri

007 nič več idealen

Čeprav je James Bond v službi angleške kraljice, bi lahko ob najnovšem Bondovem filmu Casino Royale trdili ravno nasprotno. Premiera filma v Londonu je doživela čast, kakršne doslej ni doživel še nobeden od enaindvajsetih filmov o Jamesu Bondu. Tokrat je prišla na svetovno promocijo tudi kraljica in se tako postavila v marketinško službo za izvoz tega najboljšega britanskega filmskega izdelka. Angleški igralec Daniel Craig (48), najnovejši zvezdnik v seriji o tajnem agentu 007, pa je bil posebej počaščen, ko mu je kraljica segla v roko in mu povedala, da je uživala, ko ga je gledala v filmu.

Po projekciji filma, zgodba govori o začetkih Bondove kariere, si je Daniel Craig lahko oddahnil, saj je reakcija publike pokazala, da so bila vsa sumničenja, ali je Daniel pravi tip za slavnega junaka, brez osnove. Še lani so namreč kritiki pisali, da je Craig prenizek, preveč plavalas in premalo markanten za junaka,

kakršnega si predstavlja filmska publika. In dejansko novi Bond nima veliko skupnega z dosedanjimi, kakršne smo poznali. V novem filmu posebni agent z licenco za ubijanje gubi pri pokru, trpi zaradi nesrečne ljubezni, pretepejo ga in ni več popoln in nedotakljiv. Skupna z legendarnim likom je ostala edino pijača, mešanica vodke in martinija, in seveda hitra vožnja s športnim avtomobilom.

S popularnostjo se je povečalo zanimanje za Craigovo zasebno življenje. Ve se, da je ločen od igralkice Fione Loudon, s katero ima štirinajstletno hčerko Ello, in da se je ljubil s številnimi londonskimi lepoticami, z igralkami in manekenkami. Pred začetkom snemanja se je pogovarjal le z enim od predhodnih Bondov, s Piercom Brosnanom.

Brosnan je sam želel to vlogo in je bil razočaran, ker je ni dobil, vendar se je vseeno obnašal gentilemansko in z nasveti pripomogel h Craigovemu uspehu.

Bralci Péna se predstavljajo

Albina Žabota
iz Apač

Pri petinosemdesetih se še vedno vozi s kolesom

Nekaterim se visoka leta precej poznajo, tako da so v glavnem doma in skoraj nič ne delajo in jih tudi nič ne zanima. Čeprav je Albina Žabota iz Apač dopolnila že petinosemdeset let, je precej drugačna. Odkar ji je umrl mož, živi sama v hiši in skoraj vse tudi sama postori, kar je potrebno – kuha, pospravlja, dela na vrtu, še kaj zašije, hrani psa Dina ... in če kaj potrebuje iz trgovine, se tja in nazaj običajno pelje s kolesom. Večkrat letno pa, če ne dobi drugega prevoza, sede na avtobus in se odpravi na obisk v rodne Iljaševce k Vajsovim. Še posebej jo veseli trgategov grozdja z brajd. Mojega obiska je bila zelo vesela in rade volje je opisala svojo življenjsko pot.

Imeli so eno njivo, eno kravo in največ dve svinji

»Odraščala sem v revnejši družini, kakršnim so takrat rekli *želarji*. Imeli smo le eno njivo, eno kravo in eno ali dve svinji. V osnovni šoli, ki sem jo obiskovala v Križevcih pri Ljutomeru, so bili najlepši trenutki zame, ko mi je zdravnikova hčerka, ki je sedela poleg mene in se je pisala Sonja Lebar, ponudila slaščico ali kakšno drugo dobroto, ki si jo je prinesla za malico, pri nas doma pa tega nismo imeli. Še preden se je končalo zadnje leto v osnovnošolskih klopih, sem odšla

Ko sem praznovala 80. rojstni dan, so mi svojci kupili novo kolo in mi ga prinesli kar v kuhinjo. Še vedno se vozim z njim do trgovine v Apačah in nazaj. Moja želja je, da bi se popeljala tudi do novega mosta čez Muro, ki vodi v Avstrijo, namenjen pa je samo kolesarjem in pešcem.

z doma k sorodnikom k Miklavžu pri Ormožu, kjer so me vzeli za vajenko v trgovini. Od tam sem odšla po štirih letih k Puconjevim v Stročjo vas, kjer sem prav tako delala v trgovini, če je bilo potrebno, pa sem pomagala še v gostilni.

Iz Maribora v Apače

Kmalu potem, ko se je začela 2. svetovna vojna, so Puconjevi vse skupaj zaprli, zato sem morala domov. Leta 1942 sem odšla živet

To je fotografija, ki me spominja na moja najstniška leta, ko sem bila trgovska vajenka pri Miklavžu pri Ormožu.

Kot natakariči mi je bilo najlepše, kadar smo se peljali kam na skupinski izlet, da so mi drugi stregli. Če me ne prepoznate, stojim tretja z leve.

k sestri v Maribor, kjer sem čez čas spoznala in se poročila s Francem Žabotom iz Veržaja, ki je delal tamkaj kot mizar. Naslednje leto sem dobila službo kot trgovka, žal pa so jo mobilizirali v nemško vojsko. Na srečo se je ob koncu vojne vrnil živ in zdrav. Leta 1946 je dobil zaposlitev kot mizar na žagi v Črncih pri Apačah, kjer je sčasoma napredoval do vodstvene funkcije. Žal so se pojavile težave, tako da je ostal brez službe, zato sem morala na delo jaz. Sprejela sem ponujeno službo kot prodajalka in delavka v nekdanji apaški pekarni, kjer sem delala enajst let in bi rade volje ostala na tem delovnem mestu, če pekarne in prodajalne kruha ne bi zaprli. Uspelo mi je dobiti zaposlitev pri Peterki v avstrijski Radgoni, kjer sem ročno šivala podloge v obleke, a to je trajalo le devet mesecev. Nato sem bila deset let natakariča pri Radenski, leta 1978 pa sem se upokojila.

Srečni trenutki

Na vprašanje, kdaj je bila v življenju

najsrečnejša, si je vzela nekaj časa za premislek, nato pa odgovorila, da je bilo to leta 1970, ko se je njena družina po treh selitvah končno lahko nastanila v lastnem domu. Seveda so bili zanj srečni trenutki tudi rojstva otrok, hčerk Grete in Marice ter sina Ljuba. Vsi jo spoštujejo in zelo se veselijo, ko jo obiščejo z družinami. Hčerki živita v Mariboru, sin pa v Sladkem Vrhu. Moj veliki prijatelj je tudi domači pes Dino.

»Dokler sem mogla, sem bila članica mešanega pevskega zbora, ki deluje v okviru apaškega kulturnega društva pod vodstvom Cepinove, z veseljem in brezplačno pa sem velikokrat pomagala tudi na gasilskih veselnicah in prireditvah kot natakariča. Moje članstvo v gasilskih vrstah pa sicer traja že sedemdeset let in medtem sem prejela že veliko raznih priznanj. Sedaj imam seveda status veteranke. Najpovem še to, da rada dobro kuham in pripravljam flancate, torte in žemlje ter seveda rada dobro jem.«

Jožef G. Bistriški

Če mi je dolgčas, grem malo k mojemu velikemu prijatelju Dinu, ki ga lahko spustim iz kletke, kadar sva sama na gruntu ali so na obisku znanci, ki jih Dino dobro pozna.

Za rojstni dan sem dobila tudi prenosni telefon, ki ga z veseljem uporabljam.

pen par

Pa naj še kdo reče, da pes in muca ne moreta biti dobra prijatelja!

FOTO JOG